

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie
a
Vysoká škola ekonomická v Praze
Fakulta managementu v Jindřichově Hradci

Bakalářská práce

Domácí násilí nejen mezi partnery

Klára Wawreynová

Sociální pedagogika

kombinované studium

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Olga Vaněčková

České Budějovice 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených pramenů a literatury uvedených v seznamu citované a použité literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č.111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce.

Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č.111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Klára Wawreynová

Poděkování

Ráda bych poděkovala PhDr. Olze Vaněčkové z Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích za cenné rady, připomínky, trpělivost a pomoc při vzniku této bakalářské práce.

V neposlední řadě také děkuji svému manželovi, Mgr. Štěpánu Wawreynovi, který pracuje jako policista, za podporu, pomoc a řadu důležitých informací k tomuto tématu, bez nichž by tato práce nevznikla.

Bibliografická identifikace

Název bakalářské práce: Domácí násilí nejen mezi partnery

Vysoká škola: Katedra pedagogiky a psychologie Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích

Jméno a příjmení autora: Klára Wawreynová

Studijní obor: Sociální pedagogika

Vedoucí práce: PhDr. Olga Vaněčková

Rok obhajoby: 2013

Anotace

Bakalářská práce s názvem „Domácí násilí nejen mezi partnery“ je zaměřena na popis druhů a forem domácího násilí, charakterizuje oběti a pachatele, popisuje příčiny vzniku a předkládá možnosti řešení domácího násilí. Zabývá se obecnou charakteristikou pojmu domácí násilí v teoretické části. Součástí práce je také část praktická, v níž je pomocí kvantitativního sběru dat zjištěno, do jaké míry jsou lidé o tomto tématu informováni, zda například vědí, jak se zachovat v případě, že by se něco takového odehrávalo v jejich blízkosti. Data byla získávána formou dotazníku během měsíce dubna 2013.

Klíčová slova: domácí násilí, oběť, pachatel, násilník, agresor, týrání, institut vykázaní, intervenční centrum

Bibliographical Identification

Thesis title: Domestic violence not only between partners

Place of work: Department of Pedagogics and Psychology,
Pedagogical Faculty, University of South Bohemia

Name of the author: Klára Wawreynová

Field of study: Social Pedagogy

Bachelor leader: PhDr. Olga Vaněčková

Year of defence: 2013

Annotation

Bachelor thesis entitled "Domestic violence not only between partners" is focused on the description of the types and forms of domestic violence, characterized by victims and perpetrators, describes the causes and presents options for dealing with domestic violence.

It deals with the general characteristics of the concept of domestic violence in the theoretical part. The work also includes a practical part in which the quantitative data collection revealed the extent to which people are informed about this subject, for example, whether they know how to behave in the event that something like this happened in their neighborhood. Data were collected using a questionnaire during the month of April 2013.

Keywords: domestic violence, victim, offender, rapist, aggressor, bullying, Institute of recognition, intervention center

Obsah

ÚVOD	8
1 TEORIE DOMÁCÍHO NÁSILÍ	10
1.1 POHLED DO HISTORIE	10
1.2 DEFINICE DOMÁCÍHO NÁSILÍ	11
1.3 FORMY DOMÁCÍHO NÁSILÍ	13
1.4 MÝTY O DOMÁCÍM NÁSILÍ	14
1.5 CYKLICKÁ TEORIE NÁSILÍ	15
2 OBĚTI DOMÁCÍHO NÁSILÍ	17
2.1 ŽENY JAKO OBĚTI	17
2.2 SENIOŘI JAKO OBĚTI	19
2.3 MENTÁLNĚ A ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÍ JAKO OBĚTI	21
2.4 MUŽI JAKO OBĚTI	23
2.5 DĚTI	25
2.5.1 <i>Děti jako svědci násilí</i>	25
2.5.2 <i>Děti jako oběti</i>	26
2.5.3 <i>Děti jako pachatelé</i>	28
3 PŘÍČINY VZNIKU DOMÁCÍHO NÁSILÍ	29
4 TYPOLOGIE OSOBNOSTI PACHATELE DOMÁCÍHO NÁSILÍ	32
5 MOŽNOSTI ŘEŠENÍ DOMÁCÍHO NÁSILÍ	35
5.1 INSTITUT VYKÁZÁNÍ A POLICIE ČR	35
5.2 KDE HLEDAT POMOC	38
5.3 INTERVENČNÍ CENTRA	38
5.4 AZYLOVÉ DOMY	39
5.5 PORADENSKÉ KANCELÁŘE A TELEFONNÍ LINKY	40
5.6 PŘESTUPKOVÉ KOMISE	40
5.7 POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY A MĚSTSKÁ POLICIE	40
5.8 ZDRAVOTNICKÁ ZAŘÍZENÍ	41
6 PRAKTICKÁ ČÁST	42
6.1 CÍL PRÁCE A VÝZKUMNÝ PROBLÉM	42
6.2 STANOVENÍ PŘEDPOKLADŮ	42
6.3 CHARAKTERISTIKA VÝBĚROVÉHO SOUBORU	42
6.4 METODA A TECHNIKA SBĚRU DAT	43
6.5 PREZENTACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	43
6.6 DISKUZE	66

7	ZÁVĚR	68
	SEZNAM LITERATURY	70
	PŘÍLOHY	73

Úvod

Téma Domácí násilí je díky médiím poměrně známé, často s hrůzou sledujeme v televizních pořadech nebo čteme v novinách, co se může dít za zavřenými dveřmi, čeho všeho dokážou být milující partneři, rodiče, ale i dospívající děti schopni.

Je to celospolečenský problém, který se odehrává za zdmi domovů, skrytě a v soukromí, proto může zůstat několik let utajeno. Údajně je domácí násilí staré jako lidstvo samo, s rostoucí agresivitou, za kterou může dnešní uspěchaná doba, se ale pravděpodobně stupňuje.

Často začíná velmi nenápadně (psychickým znevažováním, kontrolou, izolací, ponižováním), takže si jeho prvních příznaků oběť často ani nevšimne. Pokud se ovšem domácí násilí hned v počátcích nezastaví, má stupňující se tendenci - opakuje se a nabývá na intenzitě.

Násilí, ke kterému dochází za zavřenými dveřmi, má více podob. Jedná se o násilí fyzické, psychické, verbální, sociální, ekonomické a sexuální. Domácí násilí je jednostranné, násilník a oběť si nikdy nemění role. Nejčastěji jde o násilí páchané na ženách a dětech, ale oběťmi mohou být také muži, lidé handicapovaní a v neposlední řadě také senioři. Jako spouštěč domácího násilí může fungovat nepříznivá finanční situace, nezralost partnerů, časté neshody, nedostatek času, alkoholismus, drogová závislost, gamblerství a mnoho dalších psychopatologických jevů.

V teoretické části bakalářské práce se budeme věnovat vymezení základních pojmů, rozdělení forem domácího násilí, aspektům podněcujícím domácí násilí např. závislosti, popíšeme charakteristiku oběti a násilníka a vyjmenujeme instituce poskytující pomoc obětem a možné způsoby prevence.

V praktické části budeme pomocí dotazníkového šetření zjišťovat znalosti a názory obyvatel Českých Budějovic. Dotazník představuje kvantitativní metodu výzkumu, kterou lze v relativně krátkém čase získat poměrně velké množství informací o zkoumaném jevu či procesu. Z toho důvodu bude vybrána ke sběru údajů právě tato metoda. Dotazníky budou distribuovány osobně a po jejich vyplnění předány zpět do rukou dotazovatele. Analýza získaných dat bude následně provedena v programu Microsoft Excel. Při vyhodnocování výsledků bude použito u každé otázky grafické znázornění a procentuální vyjádření.

Základním cílem této práce je zjistit, jak na tuto problematiku nahlíží muži a ženy různých věkových skupin a zda jsou jejich znalosti a vědomosti o tomto fenoménu dostatečné k tomu, aby věděli, jak postupovat v případě, že by se stali obětí či svědkem domácího násilí.

1 Teorie domácího násilí

1.1 Pohled do historie

„Společnost, která jednoznačně neodsuzuje násilí, nebo je toleruje, vlastně nepřímo používání násilí podporuje“. (Gjuričová aj, 2000, s. 13)

Krutost ve vztazích mezi blízkými lidmi jedné komunity je z dnešního pohledu stejně stará jako lidstvo samo. V pradávných společenstvích především násilí páchané na dětech a slabých nebo neživotoschopných jedincích bylo podmíněno existenčně, když šlo o přežití zdravých členů. Také ve starověkých kulturách existují důkazy o regulování počtu dětí odkládáním nebo zabíjením, i ve středověku byly nežádoucí děti opouštěny. Zvláště fyzicky nebo duševně postižené a nemocné děti představovaly často příliš velkou ekonomickou zátěž pro kmen nebo rodinu.

S výjimkou židovské a křesťanské kultury bylo zvykem zbavovat se jedinců neschopných samostatného života nebo novorozenců z pohledu společenství nadbytečných. Ani novověk se nevyhnul drsnému zacházení s novorozenci a kojenci. Zajímavé například je, že v 17. století francouzští rodiče, ať už majetní či chudí, dávali i na několik let své novorozené potomky do péče kojným, aniž po celou dobu o ně projevovali větší zájem.

Dnes je v naší civilizaci situace úplně jiná, o dítěti se nesmýšlí jako o věci, spíše je ve většině rodin považováno za to nejcennější a nejúžasnější na světě, ani provdané ženy nejsou už vlastnictvím mužů, ale staly se svobodnými, rovnoprávnými a svéprávnými bytostmi.

Ještě v polovině minulého století lidé považovali domácí násilí, hlavně kruté zacházení s dětmi, za výjimečný jev v problematických, asociálních rodinách. Změna společenského klimatu v 60. a 70. letech vyvolala v západní Evropě a USA zájem o otázky dosud odsouvané do pozadí nebo dokonce utajované. Problém týrání v rodinách přestal být tabu. Postupně vyšlo najevo, že ke zločinům na dětech nedochází jen v nejnižších a nejchudších sociálních vrstvách, ale na všech společenských úrovních.

Vyspělé země v současné době kladou stále větší důraz na nutnost legislativních změn, které se týkají mezilidských vztahů, nejen na celospolečenské, ale i na rodinné úrovni. Tolerance vůči násilí nebo jeho

ignorování dává pachatelům pocit beztrestnosti a rozšiřuje jim prostor pro bezpráví. Nelze však zapomínat ani na nucené dětské sňatky v afrických a asijských zemích nebo ženskou obřízku u afrických kmenů. Pokračující globalizace nejednou donutila německou justici zabývat se vraždami žen a dívek mezi tureckými přistěhovalci, kteří fanaticky hájili rodinnou čest.

Také u nás zažíváme po pádu totalitního režimu období, v němž se pozornost, která je věnována násilí v rodinách, měnila a mění.

O domácím násilí jako o praktickém i teoretickém problému se podle Čírtkové (2008) hovoří asi 40 let a v době svého vzniku bylo považováno především za násilí, kterého se dopouštějí muži na ženách. Od této doby se studium a výzkum této problematiky značně posunul a jako ohrožená osoba není považována pouze žena, nýbrž také muž, děti a senioři.

Domácí násilí již se nedrží pod pokličkou jako dříve s heslem: „Co si doma navaříš, to si doma také sníš“. Ve stále větší míře se jím zabírají nejenom odborníci z oblasti právní, státní, zdravotní, sociální a pedagogické sféry, ale i celá řada dobrovolných pracovníků působících v rámci neziskových organizací.

„Vznikají tak kromě krizových center, která tvoří součást státní zdravotní péče, také zařízení, která jsou podporována více zdroji včetně zdrojů komunálních a individuálních. Za všechny jmenujme Linku bezpečí nadace Naše dítě, Bílý kruh bezpečí, Dětské krizové centrum, sdružení ROSA a Elektra.“ (Gjuričová, 2000, str.13)

V současné době je tomuto tématu věnována poměrně velká pozornost, ale i přesto zůstává spousta případů domácího násilí neodhalena a jeho oběti nadále trpí a strachují se o život, protože toto téma se vyznačuje vysokou latencí.

1.2 Definice domácího násilí

„Pojem „domácí násilí“ vznikl jako překlad z anglického termínu „domestic violence“. Zahrnuje všechny projevy fyzického, sexuálního a psychického násilí páchaného mezi jednotlivými členy rodiny.“ (kolektiv autorů, 2006, s. 81)

„Domácím násilím se rozumí opakované násilné jednání nebo opakované vyhrožování násilným jednáním, v důsledku kterého dochází nebo hrozí, že dojde k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti mezi osobami, které jsou či byly spolu v intimním, rodinném či jiném obdobném vztahu a žijí ve společně obývaném bytě nebo domě.“ (Voňková aj, 2007, s. 37)

„Obecně lze domácí násilí rozlišit na partnerské a mezigenerační. Za mezigenerační považujeme násilí směřující od rodičů k dětem a naopak. Partnerským násilím se rozumí násilné chování v intimních vztazích.“ (Vargová, 2008, s. 9)

„Je definováno jako opakované, dlouhodobé a zpravidla eskalující násilí fyzického, psychického, sexuálního, sociálního a ekonomického rázu, které vytváří jednoznačně asymetrický vztah a vede ke stabilnímu rozdělení rolí na násilnou a ohroženou osobu.“ (Čírtková, 2008, s. 9)

Pojem „domácí násilí“ naznačuje, že jde o násilí odehrávající se v soukromí, v osobním vztahu většinou mezi dvěma lidmi společně žijícími, někdy se vztahuje na celou rodinu, která jím trpí. Často k němu dochází mezi manželi nebo partnery, kteří spolu žijí, a jeho charakteristiku je možné rozšířit, aby se vztahovala i na další rodinné vztahy. Patří sem všechny druhy fyzického, sexuálního a psychického násilí, k němuž dochází mezi jednotlivými členy rodiny. (Conway, 2007)

Kolektiv autorů (2004) ještě uvádí další pojmy a to „násilí v rodině“, které zahrnuje nejen násilí mezi manželi, ale také násilí na dětech, seniorech, násilí mezi sourozenci a řadí sem i násilí vůči domácím zvířatům a další pojem „násilí v intimním vztahu“, který vymezuje jako oběť a agresora partnerský či manželský pár včetně párů homosexuálních.

Primitivní fyzické násilí, často spojené s afektem, není třeba dlouze vysvětlovat. Patří sem například fackování, kopání, bití pěstmi, kousání, škracení, třesení obětí. Partner týrá svou oběť horkem či zimou, hladem, vězněním v malém prostoru, ve tmě, poutá a svazuje ji, pálí cigaretou, topí ve studené vodě, ohrožuje zbraní, zkrátka aplikuje způsoby mučení známé z totalitních věznic a koncentračních táborů.

Helen Conway (2007) rovněž uvádí, že existují však mnohem rafinovanější formy manželského teroru, kdy fyzickému násilí mnohdy předchází citové vydírání, vyhrožování, sledování a jiné formy šikany, která často následně doprovází fyzický teror. Už samo dlouhodobé citové týrání je nesmírně nebezpečné. Na těle postiženého nezanechává žádné viditelné stopy, které by mohly varovat nebo upozornit okolí, eventuelně posloužit jako důkaz bezpráví, ale postupně mění a devastuje jeho osobnost. Následky psychických úrazů jsou mnohem hůře léčitelné a často skrytě člověka provázejí po celý zbytek života.

1.3 Formy domácího násilí

Domácí násilí je záležitost dlouhodobá, zprvu se objevuje opakovaně, až se postupně změní na trvale přítomnou. Většinou se vyskytuje jako kombinace několika forem: násilí psychického, fyzického, ekonomického a sexuálního

Následující formy se mohou vyskytovat v různých kombinacích.

Fyzické násilí – nejčastěji jde o bití a fackování, neřídka dochází i na kopance. Vynalézavost tyranů ale nezná hranic. Sociální pracovníci se setkávají také s pálením cigaretou, namáčením do ledové vody nebo například s řezáním nožem. Jedna žena prý dokonce bila svého muže hranou prkénka na maso do holenních kostí.

Verbální násilí – zahrnuje jakékoliv urážky, ponižování a slovní napadání.

Podle Helen Conway (2007) patří právě tato forma mezi nejrozšířenější a nejvíce ničující aspekt násilí, která může působit jako doprovodný prvek dalších forem násilí.

„Rčení „nadávka nebolí“ v kontextu domácího násilí prostě neplatí. Nadávání osobu odlidšťuje a dělá z ní spíše předmět než člověka s vlastní identitou.“ (Conway, 2007, s. 23)

Sociální izolace – nejčastěji mívá podobu naprosté izolace týrané osoby. Násilník jí zakazuje nejen veškerý kontakt s přáteli a vnějším světem, kontroluje telefon, ale často jí nedovolí ani svobodně se pohybovat po domě či bytě. Časté jsou například zákazy sledování televize, návštěvy toalety a koupelny mimo vyhrazené hodiny apod.

Ekonomická kontrola – směřuje k naprosté závislosti oběti na násilníkovi. Ta musí často veškeré své finanční prostředky odevzdat násilníkovi a nedostává od něho ani na základní potraviny či léky. Sem patří například nucení k převodu majetku nebo nemovitosti na násilníka.

„Překvapivě běžnou a obzvláště ponižující formou ekonomického týrání je, když muž odmítá dávat své partnerce peníze na hygienické potřeby. Tím ženu poníží a zajistí si, aby každý měsíc musela strávit nějaký čas doma.“ (Conway, 2007, s. 17)

Psychické násilí – v něm vynikají především ženy, často spočívá ve vyhrožování, vyvolávání pocitů viny a méněcennosti, zahrnuje nadávky, obviňování, podezírání, nátlak, výhrůžky, znevažující gesta, zpochybnění duševního zdraví oběti a zesměšňování doma i ve společnosti.

Za jednu pro ženy obzvláště krutou formu citového násilí je považováno využívání dětí, při kterém násilník vyhrožuje ublížením dítěti v případě, kdy mu partnerka nevyjde vstříc.

Sexuální násilí – zahrnuje odmítání nebo naopak vymáhání sexu, nucení k praktikám, s jakými partner nesouhlasí, ale třeba také nucení k prostituci, sledování pornofilmů proti vůli oběti nebo znásilnění.

1.4 Mýty o domácím násilí

„V duchu hesla Škoda každé rány, která padne vedle, je mezi lidmi rozšířený názor, že pohlavek je občas lepší než sebedůkladnější vysvětlování.“
(kolektiv autorů, 2006, s. 83)

Odedávna je naše vnímání zkreslováno různými mýty a předsudky. Proto nám brání objektivně posuzovat skutečnost, když se snažíme vidět jen to, co vidět chceme. Ze stejného důvodu zřejmě přežívají takové názory na pachatele a oběti domácího násilí, které nám účinně brání v poznávání a řešení tohoto bezesporu závažného společenského problému. Jenomže v moderní demokratické společnosti rodinné násilí není soukromou záležitostí a trest není jediným prostředkem výchovy potomků. O tom, že přiměřenému trestu musí předcházet správný příklad rodičů, vysvětlení a napomenutí, psal už Komenský v Informatoriu školy mateřské.

Rozeznání aktérů násilí v rodině...

není jednoduché, jak se lidé často domnívají. Násilník se umí dokonale přetvařovat a bývá okolím oblíbený i uznávaný, zatímco jeho oběť se stydí někdy víc než za sebe za původce svých trápení, takže následky pečlivě ukrývá a tají.

Zdroj: <http://www.rosa-os.cz/domaci-nasili/myty-o-domacim-nasili/>

Sociální determinace...

rovněž nemá vliv na vznik partnerského násilí. V odborné literatuře právnícké, medicínské i pedagogické existuje nespočet dokladů o tom, že uvedený problém se týká všech společenských vrstev a skupin. Nezáleží na majetku, věku, vzdělání, postavení, vyskytuje se ve svazcích heterosexuálních i homosexuálních, mezi umělci, právníky, podnikateli atp. Dojem, že náchylnější k domácímu násilí jsou nižší a nevzdělané vrstvy, mohl vzniknout tím, že jinde se více ukrývá a maskuje.

V některých případech náboženští fanatikové odůvodňují bezprávné jednání bezpodmínečnou poslušností a vírou. (Marvánová-Vargová aj, 2008)

Manželská výměna názorů...

není jen projevem „italského manželství“ temperamentních párů tam, kde rozlíčený útočník a vyděšená oběť se nepřou o to, kdo má pravdu, ale jeden z nich prosazuje zastrašováním nebo hrozbami pouze své zájmy. Taková situace má velmi blízko k fyzickému násilí a může skončit i tragicky.

Zdroj: <http://www.rosa-os.cz/domaci-nasili/myty-o-domacim-nasili/>

Alkoholismus...

sám o sobě také není příčinou domácího násilí. U dominantního partnera může být spouštěcím mechanismem agresivního chování, protože ztrácí zábrany, ale v žádném případě nelze opilostí takové jednání omlouvat. Pokud manželka tvrdí, že její muž je jinak hodný a dobrý táta, snaží se oklamat i sama sebe a s největší pravděpodobností je jen otázkou času, kdy ji zcela střízlivý muž vyvede z omylu. (Marvánová -Vargová aj, 2008)

Ženy si násilí zaviňují samy...

a některé mají násilí dokonce rády. To je nebezpečná myšlenka naznačovaná například některými pornografickými produkty, které ovšem nepředstavují vzorové jednání pro domácí násilí. Jindy se objevuje tvrzení, že ženy k násilí útočníky vyprovokovaly. Cílem je omluvit trestný čin a viníci uvádějí nejrůznější záminky – podezření z nevěry, nehospodárnost, nepořádnost, špatnou výchovu dětí, nevhodné přátele, vztah k rodičům, zkažené jídlo apod.

Zdroj: <http://www.rosa-os.cz/domaci-nasili/myty-o-domacim-nasili/>

Zlehčování problematiky domácího násilí...

Okolí postižené rodiny se dost často domnívá, že kdyby byla situace skutečně neúnosná, týraná žena by muže opustila. Jenomže přetrvávající citové pouto, snaha o zachování úplné rodiny dětem, strach ze msty a řada jiných důvodů jí brání v odchodu, zvláště když většinou nemá vlastní finanční prostředky ani kam jít.

Zdroj: <http://www.rosa-os.cz/domaci-nasili/myty-o-domacim-nasili/>

1.5 Cyklická teorie násilí

Kolektiv autorů ve své knize Domácí násilí na mužích a seniorech (2006) uvádí: „Jako první identifikovala určitý vzorec typický pro násilný vztah americká psychologička Lenore Walkerová ve své knize *The Battered Woman* (1979) a

*nazvala jej **cyklickou teorií násilí**. Walkerová rozlišuje v násilném vtahu tři fáze: růst napětí, nekontrolovatelný projev násilí a následné období láskyplnosti.“* (Kolektiv autorů, 2006, s. 84)

Domácí násilí se odehrává zpravidla v určitých cyklech, a proto může být pro oběť velmi obtížné vztah ukončit a tím i zabránit dalšímu násilí na sobě. Obvykle se střídá fáze násilí s fází pokání. Agresor lituje svého činu, omlouvá se, sype si popel na hlavu, slibuje, že se změní a že bude v budoucnu vše jinak. Pokud mu oběť uvěří, nastává tzv. období líbánek, ve kterém již se zdá, že vztah začíná být v pořádku. Oběť věří, že se násilí již nikdy nebude opakovat a že bude pokračovat spokojený partnerský vztah. Víra, že se partner opravdu změnil, bývá někdy označena pojmem **naučená naděje**. Dříve nebo později se ale napětí mezi partnery začne zase stupňovat, vrcholí dalším útokem a všechno se začíná cyklicky opakovat. (Conway, 2007)

Pro první období cyklu jsou typické občasné lehčí formy šikany, které ženy zpočátku podceňují a někdy je dokonce považují za oprávněné. Tato fáze přetrvává tak dlouho, dokud je oběť schopna vyhybat se konfliktům a ustupovat partnerovi. Jenomže míra trpělivosti má své meze a po marném ospravedlnování se žena pokusí bránit.

Po drobných střetnutích propukne **druhá fáze** tentokrát otevřeného fyzického násilí. Je to obvykle nečekané, náhlé a prudké střetnutí, většinou beze svědků, v horším případě před dětmi. Tragické následky mohou skončit i vraždou. Předvídat eskalaci násilí v podstatě není možné a požádat v této situaci o pomoc policii se ženy odhodlají jen zřídka

V relativně krátké době maximálně několika hodin následuje šok a vystřízlivění, nastává **třetí fáze**. Během ní jako by se oba partneři snažili svůj vztah dát znovu do pořádku. Muž se omlouvá, slibuje nápravu, kupuje dárky, aby znovu získal lásku manželky. Ve skutečnosti chce zabránit jejímu odchodu a střídáním období násilí s fází tzv. „líbánek“ ji dále udržuje ve svém područí. (kolektiv autorů, 2006)

Slabší partnerky takové chování ukolébá, uvěří slibům a často nakonec berou zpět své žaloby nebo žádosti o rozvod. Ani to pochopitelně nepřivede násilníka ke změně chování a historie se opakuje.

2 Oběti domácího násilí

2.1 Ženy jako oběti

Pod pojmem domácí násilí si většina z nás pravděpodobně představí jako agresora muže a ženu jako oběť. Mnoho autorů také zastává tento názor.

Nejčastějšími oběťmi domácího násilí jsou podle všemožných celosvětových výzkumů a studií ženy ve věku mezi 25 až 40 lety. Jak uvádí statistika Bílého kruhu bezpečí, v rozmezí let 2005 až 2010 evidují téměř stejné výsledky kolem 80 % klientů, kteří ročně navštíví tuto organizaci s žádostí o poskytnutí pomoci, jsou právě ženy.

Vágnerová (2004) uvádí, že odedávna je muž považován za živitele a ochránce své rodiny a žena za starostlivou matku a manželku, z čehož jednoznačně vyplývá i fakt, že je automaticky považována za submisivní a toto tvrzení lze doložit i po biologické stránce. Žena bývá slabší a zranitelnější než muž především co se týče fyzické stránky, ale převážně ženy - matky na rodičovské dovolené bývají na mužích závislé i sociálně a ekonomicky.

Žádná žena, ať závislá či nezávislá na svém partnerovi ovšem nepočítá s tím, že ji bude partner bít nebo jí jinak ubližovat. Všechny chtějí vést šťastný a spokojený život naplněný láskou a porozuměním, proto bývají násilné útoky proti ní ze strany partnera nebo manžela šokem. Partner má tendenci své chování buď omlouvat, nebo tendenci dávat vinu partnerce. Žena muže omlouvá, násilí připisuje jeho zlosti, únavě, stresu, starostem a alkoholu. Často začíná z útoků svého partnera vinit sebe samu a myslí si, že je za ně zodpovědná. Po nějakém čase stráveném v takovémto vztahu muž partnerku čím dál více izoluje od ostatních lidí, kamarádů, příbuzných a někdy i od vlastních dětí, čímž se stává právě on paradoxně i nejbližším člověkem v životě týrané ženy. Situaci takových žen velmi komplikuje i fakt, že jim hodně často ubližuje osoba, která by je měla naopak chránit a pomáhat jim. Týrané ženy dlouho váhají, než si skutečnost, že jsou týrané, vůbec připustí a než se rozhodnou svou situaci zveřejnit a začít řešit ať už s pomocí policie nebo organizací poskytujících pomoc obětem domácího násilí. Velmi často se pak stává, že namísto pomoci, pochopení a ochrany se setkají s nepochopením, nedůvěrou, pochybnostmi. Agresoři totiž ve svém okolí

vystupují často jako příjemní, ochotní, nekonfliktní a milující partneři, ale až za zavřenými dveřmi stranou od veřejnosti se mění v agresivní tyrany.

Trvalé a stupňované násilí na napadaných ženách zanechává těžké a dlouhodobé následky. Dvě třetiny postižených mají na těle viditelná zevní poranění, jako modřiny, podlitiny, škrábance, popáleniny, které se mohou stát signálem pro okolí, že něco není v pořádku. Jenomže ženy se za svůj stav stydí, i těžké úrazy jako zlomeniny nebo otevřené rány bagatelizují a svádějí na náhodnou nehodu nebo dokonce na vlastní nešikovnost. Zároveň těžce prožívají pocity viny za to, že se do nešťastné situace dostaly, a bojí se vyhledat pomoc. Když se k tomu přece jen odhodlají, tak s obavou, někdy i odůvodněnou, z výčitek vlastní rodiny, protože zkomplikovaly život sobě i jí.

Daleko nebezpečnější však jsou další skryté zdravotní komplikace způsobené týráním. Začínají bolestmi hlavy, nespavostí, žaludečními obtížemi, objevují se gynekologické obtíže, bolesti páteře, těžké deprese a jiné závažné zdravotní komplikace. Jindy zoufalé ženy mohou hledat únik v alkoholu, drogách, sebepoškozování a v krajním případě i v sebevraždě nebo ve vraždě násilnického partnera.

Podle Vágnerové (2004) se obětí násilí nestává žena, která jeho projevy od počátku odmítá nebo dokonce dokáže vztah opustit, ale žena, která se snaží vyhovět a neustále ustupuje.

„Mnoho žen se stydí za to, co se jim stalo. Mají pocit, že o tom nemohou mluvit ani vyhledat pomoc. Zejména to platí v případech, kdy má násilí sexuální podtext. Takové ženy mívají pocit viny a zdráhají se hledat pomoc, protože se bojí, že budou odmítnuty nebo jim bude vyčteno, že se do takové situace dostaly.“
(Conway, 2007, s. 33)

Jak uvádí Čírtková (2008) v odborné literatuře se objevuje vedle pojmu „syndrom týrané ženy“ také pojem „syndrom týrané osoby“ nebo „syndrom týraného partnera“, které poukazují, že tento syndrom není pouze genderovou záležitostí.

Tabulka, která je zpracována podle údajů Bílého kruhu bezpečí, ukazuje, že drtivá část klientů, kteří požádají o pomoc, jsou ženy převážně mezi 25 až 40 lety.

rok	počet žen	průměr ze všech
2005	818	79,96 %
2006	817	80,97 %
2007	735	80,68 %
2008	664	77,48 %
2009	647	79 %
2010	755	79,98 %
rok	25 – 40 let	Průměr ze všech
2005	353	34,51 %
2006	381	37,76 %
2007	313	34,36 %
2008	288	33,61 %
2009	282	34,43 %
2010	383	40,57 %

Tabulka 1

Zdroj: <http://www.bkb.cz/o-nas/statistiky/>

2.2 Senioři jako oběti

Další skupinu, která by neměla být v žádném případě opomenuta, tvoří staří lidé, kteří se často stávají oběťmi násilí svých dospělých dětí, vnoučat a jejich partnerů, jestliže s nimi žijí ve společné domácnosti. Také v tomto případě bývá domácí násilí dobře skryté a také nepředvídatelné. Není přece normální týrat staré a nemocné rodiče, kteří nám dali život a starali se o nás spoustu let, jak nejlépe uměli, proto si většina lidí vůbec nedokáže něco takového ani představit, natož připustit, že se něco takového děje možná i v jejich blízkém okolí.

O týrání a násilí na seniorech se totiž mluví jenom sporadicky, i když existuje a to v takové míře, kterou by patrně nikdo nepředpokládal. Zjištěna je ale podle odborníků pouze necelá jedna pětina případů, zbylé zůstávají utajeny. Pro lidi, kterým doma jejich blízcí ubližují místo toho, aby je nechali v klidu užívat podzim života, není vůbec jednoduché s takovou věcí vyjít na veřejnost.

Nepříznivá je i skutečnost, že spousta starých lidí, kteří jsou oběťmi nedobrého a nepřiměřeného zacházení, nemá ani tušení, že se jedná o nevhodné chování, proti kterému by se měli bránit.

Hana Vykopalová (2002) uvádí, že násilí na seniorech stojí ve středu zájmu ve většině vyspělých zemí. Staří lidé podle ní patří mezi poměrně časté oběti a poměrně snadný cíl útoků pachatelů domácího násilí. Jako jeden z hlavních důvodů zvyšování počtu napadených seniorů udává, že v každém státu tvoří senioři čím dál početnější skupinu obyvatel a jejich počet se stále zvyšuje, jelikož lidstvo neustále stárne a klesá natalita. U nás stojí ale otázka násilí na seniorech zatím stále stranou zájmu.

Většina seniorů násilí tají z důvodů, které jsou obdobné jako u týraných žen: ze studu a pocitu viny za neutěšené rodinné poměry, ze strachu ze msty vlastních špatně vychovaných dětí. Navíc je často nemocný nebo invalidní senior existenčně – fyzicky i psychicky – závislý na rodině, trpí úzkostmi, obává se zhoršení zdravotního stavu, je nedůvěřivý, přecitlivělý. Citové pouto oběti k agresorovi je někdy tak silné, že i největší hrubosti a urážky neustále omlouvá a snaží se ho uplácet. Děti potom využívají úzkostlivou snahu seniorů nebýt na obtíž a ochotu stále více se uskovňovat k různým způsobům vydírání.

Velkou překážkou v řešení konfliktu jsou generační rozdíly a neschopnost starého člověka přizpůsobit své myšlení nové situaci. Na jednu stranu se vžívá do uvažování dětí, které „mají život před sebou,“ zatímco „na něm už nezáleží.“ Na druhou stranu již není schopen pochopit, že změny ve společnosti od konce minulého století přinesly odlišný způsob života nejenom lidem v produktivním věku, ale mění se i postavení seniorů nebo lidí zdravotně postižených. To všechno dokážou sobecké děti velice dobře využívat.

Zdroj: <http://www.rodina.cz/clanek6023.htm>

„Většina zneužívaných seniorů nemůže nebo nechce o svém trápení nikoho informovat ani nevyhledá účinnou pomoc. Jednoznačně převažují pocity studu nad tím, jak si vychovali své děti, které se k nim v poslední fázi jejich života chovají naprosto nepřipustným a neomluvitelným způsobem.“ (Buriánek aj, 2006, s. 92)

Jediné východisko pro zneužívané rodiče, jak se dostat ze svízelné situace, je odložit růžové brýle, kterými vidí své potomky.

Tabulka udává údaje zpracované Bílým kruhem bezpečí za posledních šest let a je v ní dobře patrné, že procentuální množství klientů ve věku 60 let a více, kteří osobně sami nebo v doprovodu navštívili některou z poboček, je téměř neměnné a jistě není ani zanedbatelné.

	Počet lidí 60 let více	V procentech
2010	139	14,72
2009	122	14,9
2008	114	13,3
2007	115	12,62
2006	137	13,58
2005	159	15,54

Tabulka 2

Zdroj: <http://www.bkb.cz/o-nas/statistiky/>

2.3 Mentálně a zdravotně postižení jako oběti

O násilí na zdravotně postižených se v naší společnosti ví jen velmi málo a téměř se o něm nemluví. V České republice neexistují oficiální statistiky o obětech a pachatelích, jelikož je toto ožehavé téma z hlediska výzkumu stále ještě v plenkách a jeho latence je velmi vysoká a možnost odhalit ho velmi nízká.

Lidé s mentální fyzickou nebo psychickou indispozicí patří mezi velmi snadné oběti domácího násilí hned z několika důvodů.

Prvním z nich bývá nízká schopnost nebo možnost obrany před útokem a útočníkem. Pod pojmem schopnost obrany rozumíme fyzickou schopnost útoku zabránit, ubránit se mu nebo třeba možnost uniknout před ním do bezpečí. Postižený může být vydán násilníkovi doslova na milost i nemilost. Šanci se ubránit výrazně komplikuje zhoršená schopnost uvažování nebo mobility. Za možnost obrany je považována skutečná možnost dovolat se ve společnosti ochrany svých práv a pomoci. Lidé, kteří jsou například nějak omezeni v pohybu, upoutáni na lůžku nebo nejsou schopni komunikovat kvůli své mentální indispozici, se dostávají do sociální izolace, která velmi ztěžuje nebo dokonce i vylučuje možnost dovolat se svých práv a ochrany před násilím.

Druhým důvodem je mnohdy vysoký stupeň závislosti postižené osoby na útočníkovi. Pro postižené osoby je jejich rodina či jiný blízký člověk mnohdy jediným spojovacím článkem s okolím, jejich jediným opatrovníkem, jediným zpovědníkem.

Situaci komplikuje také ztížená schopnost komunikace s okolím u osob s mentálním postižením těchto postižení, kdy postižení například neumí či nejsou schopni popsat pachatele a nejsou schopni odhadnout skutečnou míru nebezpečnosti situace, v níž se nacházejí.

Mentálně postižené oběti jsou navíc limitovány svou důvěřivostí a chybějícími zkušenostmi v mezilidských vztazích, úrovni myšlení, sníženou svědeckou věrohodností, velmi jednoduchou ovlivnitelností, neschopností orientovat se v normálním životě apod.

Mezi dalšími důležitými faktory je možné uvést například neschopnost samostatně rozumně jednat u osob mentálně postižených, předsudky laické veřejnosti, ale občas i odborníků, nízké sebevědomí postiženého pramenící z jeho tělesného handicapu, vliv léků, neznalost společenského chování a komunikace. Zdroj: <http://www.rodina.cz/clanek6023.htm>

Největší problém nastává, když je postižený člověk na péči ostatních úplně odkázán. V takovém případě má pečovatel prakticky neomezené možnosti k týrání svěřené osoby nejen doma, ale i v různých pečovatelských ústavech. Zvláště oběť mentálně opožděná nebo smyslově omezená - takže třeba neslyší, nevidí, nemluví - je snadným terčem útoků, kterým se nedovede a ani nemůže bránit.

„Za nejohroženější skupinu zdravotně postižených jsou podle zahraničních studií považovány handicapované ženy a dívky, u nichž se odhaduje, že jsou desetkrát častěji zneužívány a znásilňovány než zdravé ženy. Důvod je více než jasný: podstatně menší schopnost se útočníkovi bránit. Za vůbec nejohroženější skupinu jsou považovány ženy a dívky, které žijí v ústavním prostředí a mají kombinované nebo těžké tělesné či mentální postižení. Není důvod si myslet, že u nás je situace jiná.“

Zdroj: <http://www.dobromysl.cz/scripts/detail.php?id=1910>

Vlastně i film Filipa Renče *Rekvie pro panenku*, inspirovaný skutečnou událostí, výmluvně zobrazil tuto problematiku, které se u nás po dlouhá léta nikdo nevěnoval, a postižené osoby byly izolovány v ústavních zařízeních, aby nepohoršovaly okolí. Tato doba už je naštěstí pryč a na postižené osoby je

nahlíženo jinak než dříve a zdravá společnost se snaží integrovat je mezi sebe a pomoci jim vést plnohodnotný život.

2.4 Muži jako oběti

„Okolnost, že se nějaký muž ocitá takzvaně „pod pantoflem“, není již několik desítek let pro veřejný diskurs ničím překvapivým. Společnost takovou pozici příliš neoceňuje a obvykle dotyčnému nenabízí podporu nebo pomoc.“ (Kolektiv autorů, 2006, s.32)

Násilím na mužích se dlouhou dobu nikdo nezabýval, protože téměř nikdo nevěřil tomu, že by k němu mohlo docházet. Většina průzkumů týkajících se domácího násilí automaticky považuje za oběť ženy, a proto jsou otázky formulovány tak, že muži se nemohou při vyplňování různých dotazníků zcela vyjádřit a přiznat. Také ve společnosti všeobecně panuje většinová představa, že ženy díky své tělesné struktuře nejsou schopny muže fyzicky napadat, ale přitom existuje řada způsobů, jak si může žena poradit, například použitím zbraně. K psychickému týrání žádnou tělesnou sílu ani zbraň vlastně vůbec nepotřebuje. Muži se navíc k domácímu násilí stydí přiznat ještě více než ženy, to oni jsou přece páni tvorstva, ti silnější, a nechat se ponižovat nebo snad dokonce bít ženou je pro ně neuvěřitelná potupa. Jsou případy, kdy žena ve vztahu zastává dominantní pozici díky tomu, že je úspěšná v podnikání či v zaměstnání a má tak větší příjem financí než muž, který se pak stává na jejím příjmu závislý. Muž pak může čelit psychické formě domácího násilí kombinované s ekonomickou.

Muži se v případě odchodu mohou ocitnout v nevýhodné situaci především kvůli možné ztrátě bydliště a nákladům vzniklým se zajištěním náhradního bydlení, obavám ze ztráty dětí, nutnosti plnit vyživovací povinnost nebo ze ztráty prestiže.

„Násilí páchané na mužích může být specifické právě tím, že na jedné straně není patrná tak výrazná převaha síly na straně pachatele, na druhé straně může být přítomen silný potenciál manipulace nebo moci spíše symbolické povahy. U násilí páchanému na mužích nelze jednoduše zaměnit pohlaví pachatele a oběti. Vzhledem k tomu, že základy moderní společnosti jsou postavené na oddělení soukromé a veřejné sféry a na binárním systému dvou pohlaví, vychází tematizace domácího násilí ve vztahu k ženám a mužům z rozdílných sociálních rámců a souvislostí.“ (kolektiv autorů, 2006, s. 29)

Čírtková uvádí, že problematika násilí na mužích je dlouhodobě opomíjena. Do současné doby představuje pouze okrajové téma nejen ve výzkumu, ale i ve společenském vnímání. Domácímu násilí na ženách se dlouhodobě věnuje vysoká pozornost a je bráno za závažný sociální problém, oproti tomu domácí násilí páchané na mužích zdaleka nezískalo srovnatelnou pozornost. Jedním z důvodů je skutečnost, že odborníci a média se tomuto tématu nevěnují. Domácí násilí na ženách je snáze pozorovatelné, protože nastávají závažnější fyzické následky než u případů týraných mužů, okolí je všímavější k týraným ženám, neboť se jedná o aktuální a opakující se téma. Dalším důvodem je ta skutečnost, že muži na rozdíl od žen více popírají skutečnost, že jsou obětí domácího násilí. V tomto případě se nejedná pouze o účelové popírání útoků ze strany partnerky. Kromě vědomého popírání domácího násilí se muži velmi často vůbec necítí jako jeho oběti. Týraný muž si velmi dlouhý časový úsek vůbec nepřipouští, že je týraný. Vzhledem k tomu, že si jako oběť nepřipadá a navíc o svých problémech se svým okolím nekomunikuje, nebývá vůbec označen za oběť domácího násilí. Proto, pokud dojde k situaci, že domácí násilí přece jenom pronikne na veřejnost nebo k příslušným úřadům, bývá bráno za ojedinělý exces ze strany partnerky a pravý problém bývá odhalen se značným zpožděním, často až za výrazně eskalovaného stavu.

zdroj: <http://www.domacinasili.cz/ohrozene-osoby/muzi-jako-obeti-domaciho-nasili/>

„Autorka syndromu bitého manžela S. Steinmetz (2007) spatřuje následující důvody pro tento stav: média i odborníci setrvávají vůči tématu domácího násilí na mužích ve stavu selektivní nepozornosti (selective inattencion), domácí násilí na ženách je viditelnější, protože při něm dochází k závažnějším fyzickým následkům než v případě týraných mužů, muži více než ženy popírají roli oběti právě u viktimizace domácím násilím.“

zdroj: <http://www.domacinasili.cz/ohrozene-osoby/muzi-jako-obeti-domaciho-nasili/>

Tabulku je opět zpracována na základě údajů Bílého kruhu bezpečí. Ukazuje nám, že z klientů, kteří každoročně žádají o pomoc je zhruba každý šestý muž, což rozhodně není zanedbatelné číslo.

rok	počet mužů	procent
2005	192	18,77 %
2006	155	15,36 %
2007	151	16,58 %
2008	168	19,60 %
2009	140	17,09 %
2010	162	17,16 %

Tabulka 3

Zdroj: <http://www.bkb.cz/o-nas/statistiky/>

2.5 Děti

2.5.1 Děti jako svědci násilí

Děti jsou svědky ve více než 90% případů v rodinách, ve kterých probíhá domácí násilí. Je smutné, že právě této traumatizující okolnosti musejí často přihlížet nebo jí poslouchat třeba za zavřenými dveřmi ze svého pokoje a nedokážou svým rodičům nějak pomoci, ačkoli by chtěly.

Pokud dítě vidí nebo projevy domácího násilí anebo vidí poranění, která během těchto násilných aktů vznikla, stává se, i když nechtěně, svědkem.

Děti žijící v rodinách, kde panuje násilí mezi rodiči, velmi trpí, jelikož musí často přihlížet tomu, jak maminka pláče a trápí se, což je pro ně velká psychická zátěž a nepříjemnou vzpomínku si s sebou ponese po celý život.

Podle Dunovského (1995) děti z rodin postižených domácím násilím pak trpí depresemi, úzkostmi, pocity méněcennosti, podobně jako se projevuje syndrom CAN. Mohou trpět nechutenstvím, pomočovat se, mají narušené vztahy k lidem, snížené sebevědomí a sebeúctu, později sklon k závislosti na alkoholu, drogách, stávají se členy různých kriminalizovaných skupin nebo sekt. (Marvánová-Vargová, aj, 2008)

Otcové, kteří se dopouštějí násilí v rodině, ukazují svým dětem negativní model mužské role a dítě si v tomto prostředí vštěpuje, že násilí je běžnou součástí mužské identity. (Marvánová- Vargová, 2008)

Násilí vnímají jako běžnou součást svého života a pokud v dospělosti založí vlastní rodinu, velice často do ní přenášejí model ze svého dětství – synové jsou hrubí k partnerkám, dcery si nacházejí agresivní partnery. (Buskotte, 2008)

2.5.2 Děti jako oběti

Týrání, zneužívání a zanedbání dětí je pro ně traumatizující, stresující zážitek, který hluboce ovlivňuje jejich stále se vyvíjející psychiku, má špatný vliv na jejich citový vývoj a chování. Rodiče mají svým dětem přece projevovat hlavně lásku a dát jim pocit bezpečí, a ne je trápit. Jako svědkové citového, psychického i fyzického násilí mezi rodiči jsou děti v postavení obětí, které se musí vyrovnávat se stresem z hluboce traumatizující situace.

V souvislosti s tímto patologickým chováním, ať už rodičů nebo jiných zneužívajících osob, se objevuje pojem „syndrom týraného, zneužívaného a zanedbaného dítěte“, pro který se celosvětově používá zkratka **CAN** z anglického Child abused and neglect.

„Child Abuse and Neglect (CAN) lze definovat jako soubor nepříznivých znaků v nejrůznějších oblastech stavu, vývoje dítěte i jeho postavení ve společnosti, v rodině především. Je výsledkem převážně úmyslného ublížení dítěti, způsobeného nebo působeného nejčastěji jeho nejbližšími vychovateli, hlavně rodiči. Jejich nejvyhraněnější podobou je úplné zahubení dítěte.“

(Hanušová, 2006, s. 6)

Do syndromu CAN se řadí sexuální zneužívání dětí, fyzické týrání, psychický teror, zanedbávání péče nebo citová deprivace.

Podle Gjuričové (2000) je: *„Tělesné týrání je definováno jako tělesné ublížení dítěti, anebo nezabránění ublížení či utrpení dítěti, včetně úmyslného otrávení nebo udušení dítěte, a to tam, kde je důvodné podezření, že zranění bylo způsobeno úmyslně anebo že mu nebylo zabráněno.“* (Gjuričová, aj, 2000, s. 16) V odborné literatuře je též uvedeno, že oběťmi tělesného týrání bývají často děti do tří let věku, které ještě nejsou schopny se projevovat jinak než pláčem a křikem, což může u spousty rodičů vyvolat podnět ke vzteku a k agresivnímu

chování. Většinou bývá jeden z rodičů agresivnější a týrá dítě větší měrou, druhý rodič tomu nemůže nebo nechce zabránit.

„Pohlavní zneužívání je nepatřičné vystavení dítěte pohlavnímu kontaktu, činnosti či chování. Zahnuje jakékoliv pohlavní dotýkání, styk či vykořisťování kýmkoliv, komu bylo dítě svěřeno do péče anebo kýmkoliv, kdo dítě zneužívá.“ (Gjuričová, aj, 2000, s. 16)

„Sexuální zneužívání je především vymezeno záměrem pachatele, v němž je zřejmý sexuální motiv pro vlastní rozkoš a prožitky, a obvykle i postoj oběti včetně kvality a charakteristiky duševního nebo fyzického poškození.“ Taubner Vladimír, 1996, s.)

Svůdce, který dítě zneužívá, není vždy agresivní. Může je nalákat na dárky a sliby. Jestliže jde o jednoho z rodičů, dítě trpí vůči druhému pocitem viny, stydí se. Jindy se zneužívání dopouštějí příbuzní, rodinní přátelé, známí, případně i zcela neznámí pedofilové.

Pohlavní týrání lze rozdělit na dotykové a bezdotykové.

V prvním případě nedochází k fyzickému kontaktu – dítě při něm například sleduje pornografické obrázky, texty, videonahrávky, předvádění exhibicionisty. Ve druhém případě dochází k přímému sexuálnímu styku ve všech jeho podobách, ale může to být i mazlení, hlazení pohlavních orgánů, líbání.

Citového týrání se projevuje opakovanými slovními útoky, které dítě ponižují a urážejí, dále sem patří omezování dítěte a jeho násilná izolace před okolím, vyvolávání pocitu silného dlouhodobého strachu.

Psychické týrání se objevuje ve více podobách, některé by měly podle slov rodičů působit výchovně, ale děti se cítí spíše zastrašeny. Patří mezi ně výhrůžky, které jsou pro malé děti děsivé, například, že je rodiče už nikdy nebudou mít rádi nebo že je dají do dětského domova. Děti totiž nejsou schopny rozpoznat, jestli to myslí doopravdy.

Zanedbání dítěte lze hodnotit jako neposkytování pro něho nezbytných a důležitých potřeb a lze rozdělit na zanedbání tělesné, citové a zanedbání výchovy a vzdělání.

„Tělesné zanedbávání je pojímáno jako neuspokojování tělesných potřeb dítěte. To zahrnuje neposkytování přiměřené výživy, oblečení, přístřeší, zdravotní péče i ochrany před zlem.“ (Hanušová, 2006, s. 7)

Podle Gjuričové (2000) citově zanedbané děti postrádají lásku a náklonnost nejbližších lidí, jsou vykořeněné, osamělé, bez skutečného pocitu domova.

Zanedbávání výchovy a vzdělání se dopouští rodina, která dítěti neumožňuje rozvíjet vzdělávací schopnosti a narušuje rozvoj jeho intelektu. Dochází k němu tam, kde chybí dostatečná kontrola docházky do školy a plnění úkolů, dítě je přetěžováno pracemi v domácnosti nebo okolí školní povinnosti a vzdělání bagatelizuje a zesměšňuje. To se stává v rodinách se špatným sociálním i ekonomickým zázemím, často s rodiči bez řádného vzdělání a s větším počtem dětí, které jsou takto společně postiženy. Také nezralost a nezkušenost příliš mladých rodičů, hlavně matky, může brzdit rozvoj potomka.

2.5.3 Děti jako pachatelé

Málokdo si pod pojmem domácí násilí představí i skutečnost, že také silnější a mocnější se může stát obětí násilného chování slabšího člena rodiny. Role agresora není nijak závislá na věku. Například k případům domácího násilí vůči seniorům často dochází nejen ze strany jejich dětí, ale agresory se čím dál častěji stávají vnuci seniorů nebo jiné mladé příbuzné osoby. Děti či vnuci závislí na omamných a psychotropních látkách nebo jen se samotnou touhou po finančních prostředcích, kterých nemají tolik, kolik by chtěli, řeší jejich nedostatek například citovým vydíráním či vyhrožováním sebevraždou. Jindy například prodají nábytek a zařízení domácnosti svých prarodičů nebo jim odcizí cennosti a peníze za použití fyzického násilí.

Ve věku, kdy jsou především chlapci již fyzicky silnější, se jejich síla pomalu začíná rovnat síle rodičů, se může agresivní chování dětí vůči rodiči projevit již fyzickými útoky, které mohou končit i zraněním. Dítě si formuje svůj pohled na svět, své vlastní názory, získává různé životní zkušenosti a názory rodičů mu připadají zastaralé a špatné. Hádky bývají v pubertálním věku velmi častým jevem při výměně názorů dvou generací.

Syn nebo dcera rodiče fyzicky napadnou obvykle vlivem silného afektu, když vnímají jeho jednání jako nespravedlivou křivdu a snaží se prosadit své – byť domnělé – právo. Opakovaně si dospívající potomek týráním a vydíráním vynucuje nepřiměřené výhody, peníze nebo drahé věci spíše na rodiči v neúplné rodině, kde většinou matka nemá potřebnou autoritu ani spojení ve výchově. (Gjuričová aj, 2000)

3 Příčiny vzniku domácího násilí

Hledání příčin v násilném vztahu není vůbec jednoduché a sama oběť ani často nemá tušení, jak a proč to vlastně celé začalo. Všechny ženy ví, že existují typy mužů, kterým je lepší se vyhnout, ale ne vše se dá řídit rozumem, cit hraje v životě důležitou roli a přes růžové brýle zamilovanosti si toho druhého často přikrášlujeme k obrazu svému. Násilník se také ze začátku vztahu snaží chovat spořádaně, někdy opravdu spořádaný je a násilnické sklony se v něm projeví například až v nějakém zlomovém okamžiku, kterým může být například partnerčino těhotenství a narození dítěte.

Většina domácího násilí ale pramení spíše z běžných životních situací jako hádky a běžné rodinné či partnerské konflikty. Partneři se nemohou shodnout na výchově dětí, na rozdělení povinností, každý má jinou představu o tom, jak by měla rodina správně fungovat a problém je na světě.

Všechny hádky nemusí vést k domácímu násilí, ale pokud přibývají a přiosτρují se, zbývá jen malý krůček k tomu, aby překročily pomyslnou hranici.

Už bylo řečeno, že domácí násilí vyskytuje i vyskytovalo nezávisle na době, politickém zřícení, společenských vrstvách a třídách a ani pohlaví, věk či vzdělání jeho aktérů zde nehraje rozhodující roli. V současné době demokratické země věnují této problematice větší pozornost než dříve. Zajisté se snaží vytvořit podmínky pro boj s domácím násilím spíše než v totalitních státech, eventuálně v zemích tzv. třetího světa. Kulturní a náboženské zvyklosti tu mnohdy pomáhají násilí v rodinách ukrýt před veřejností nebo je dokonce podporují.

Podle Čírtkové (2008) by bylo možné uvést celou škálu tvrzení o příčinách domácího násilí jakou jsou například konflikty ve vztahu, závislost na alkoholu či jiných návykových látkách nebo nezaměstnanost. I přesto, že jde podle ní o důležité faktory ovlivňující domácí násilí, lze je považovat jenom za startéry jednotlivých útoků.

Hlavní příčiny domácího násilí lze rozdělit do více okruhů, které se navzájem prolínají. Mohou spočívat v osobnosti pachatele, rodinné výchově, sociálních podmínkách postižené rodiny a v postojích společnosti.

Společnost nepřipravená zasahovat rodině do soukromí tam vlastně týráni toleruje. Důvodem bývají přežívající tabu z minulosti, zastaralé názory na vztahy v manželství, lhostejnost okolí.

Rodinná výchova se stává viníkem pokračujícího domácího násilí, protože další generace přejímají vzorec chování svých rodičů, děti se identifikují s rolí násilníka nebo oběti. Nebo špatná výchova působí naopak tehdy, když rodiče nezvládají temperament potomka a nemají potřebnou autoritu, neustále ustupují jeho rostoucím nárokům, takže vlastně mohou vychovat tyra na i sobě.

Nepříznivá sociální situace rodiny je silným stresovým faktorem, který může vést k rozpadu manželství, ale také vyvolat rodinné násilí.

Průvodním jevem tohoto stavu bývá sociální izolace rodiny. U mladších partnerů například na mateřské dovolené žena ztrácí kontakt se zaměstnáním, se známými, může si připadat příliš finančně závislá, nedocenená, opomíjená. Ještě horší situace nastává tam, kde se do ekonomické závislosti, nejčastěji ztrátou zaměstnání, dostane muž.

Buskotte (2008) uvádí, že podle průzkumu, který byl proveden v Německu, jsou až dvojnásobně agresivnější partneři, kteří jsou nezaměstnaní a že pro muže je velmi důležité, jestli zvládne postarat se o rodinu finančně. Pokud se mu toto nedaří podle vlastních představ, bere to jako své selhání a pocit méněcennosti si ventiluje agresivním chováním. Bylo potvrzeno také, že pokud žena povýší v zaměstnání a tím pádem zastává vyšší pozici než samotný muž, v mnoha případech se stává agresivním. Ne vždy je ale domácí násilí pouze fantomem hůře společensky situovaných lidí, i lidé s vysokoškolským vzděláním a s relativně slušnou finanční situací se můžou stát agresory.

Ke konfliktům v souvislosti se sociální izolací dochází i u starších partnerů, velmi často při odchodu do důchodu.

Osobní předpoklady a charakter agresora jsou pravděpodobně nejzávažnější příčinou vzniku domácího násilí. V nejdrastičtějších případech se jedná o anomální osobnost se zvýšenou agresivitou, psychickými problémy, případně psychiatrickým onemocněním. Tyto problémy jako spouštěč domácího násilí nelze jednoznačně označit jako problémy týkající se pouze mužů, neboť se vyskytují i ženy s podobnou diagnózou. K fyzickému násilí se častěji uchylují muži závislí na alkoholu, který odbourává zábrany. Alkohol v člověku dokáže probudit agresivní a primitivní způsob chování a násilí pod vlivem alkoholu si často jak oběť, tak pachatel ospravedlňují a alkohol považují jako nejpříjemnějšího viníka. Oběť chce věřit, že už se to víckrát nebude opakovat, spousta žen s touto zkušeností se raději opilým partnerům ze strachu z napadení vyhýbá a prosí je, aby nastoupili na protialkoholní terapii. V dnešní době, kdy se zvyšuje počet žen

závislých na alkoholu a lécích, zaujímá alkohol jako spouštěč domácího násilí jednu z prvních příček a to platí jak mezi muži, tak i mezi ženami.

„V této souvislosti často slycháváme: „To by se nikdy nestalo, kdyby tu noc nepil“ nebo „Když nepije, je to ten nejhodnější člověk pod sluncem.“ (Buskotte, 2008, s.62)

Rovněž závislost na drogách a chorobné hraní bývá příčinou vzniku násilného chování. Toto se týká opět obou pohlaví, i když gambling u žen je ojedinělý.

Nespokojenost s partnerem či partnerkou jsou také častými spouštěči násilí. Reálná hrozba rozvodu v takových případech nejednou skončila tragicky.

Žárlivost

Žárlivost je rozšířeným jevem, který si lidé neradi připouštějí a o kterém nechtějí hovořit. Co se týče názorů na ní, jsou lidé, kteří ji považují za patetickou, ale většina zastává názor, že do vztahu patří a její intenzita je jakýmsi barometrem zamilovanosti.

Žárlivost je jakousi obrannou reakcí na možné ohrožení partnerského vztahu. Můžeme ji rozdělit do dvou skupin a to na žárlivost běžnou, která nám nahání strach, pokud máme pocit, že jsme ve vztahu ohroženi například někým třetím nebo začínáme pochybovat o lásce svého partnera. Pokud je jí ovšem příliš, napáchá spíš škodu. Na mírných projevech žárlivosti, které se občas objeví, není nic neobvyklého, problém nastává ve chvíli, kdy překročí pomyslné hranice a začne permanentně narušovat normální průběh vztahu. Nazýváme ji chorobnou žárlivostí. Je bezdůvodná a hraničí s obsesí. Chorobně žárlivý partner nedává svému protějšku téměř žádný prostor a oběť má pocit, že nemůže volně ani dýchat.

„Manicky žárliví lidé svému pocitu podlehnou natolik, že už ani nejsou schopni normálně myslet a jednat. Tento pocit dominuje celému jejich vztahu. Tento druh žárlivosti bývá v některých případech také prapůvodem násilného chování. Partneři se sklony k násilí bývají také mnohem častěji, intenzivněji a extrémněji žárliví: Sledují každyčkový krok své partnerky, kontrolují jí poštu, e-maily, SMS, telefonáty a dokonce se jí snaží co nejvíce odříznout od společenského života. Vadí jim, když se partnerka stýká se svými kolegy z práce, s rodinou či s přáteli.“ (Buskotte, 2008, s. 63)

Toto platí nejen pro žárlivé muže, ale i žena se mnohdy stane obětí tak prudké žárlivosti, že se začne chovat jako tyranka.

4 Typologie osobnosti pachatele domácího násilí

V kriminalistice je u většiny druhů trestné činnosti poměrně detailně rozpracována typologie pachatelů, zatímco o obětech těchto činů dostáváme pouze strohé informace. Naproti tomu literatura o domácím násilí obsahuje zevrubně rozpracované a roztříděné údaje o obětech, avšak souvislý přehled typologie jeho pachatelů na základě širšího vědeckého výzkumu dosud vytvořen nebyl. Pro tento nepříliš uspokojivý stav existuje podle Čírtkové (2008) poměrně jednoduché vysvětlení. Uvádí, že současná klasifikace násilníků vzniká pouze ze studií, které jsou zaměřeny pouze na muže jako na pachatele a na agresivní ženy, které týrají své blízké, se zapomíná. Rovněž většina průzkumů pracuje s informacemi, které získávají od pachatelů ve vězeních a v psychiatrických léčebnách, kde bývají umístěni zpravidla lidé, kteří se dopouští nejzávažnějších podob násilí, čímž je omezena reprezentativnost závěru při výzkumech.

Podle toho, o jaký druh domácího násilí se jedná, můžeme vysledovat některé společné rysy jeho pachatelů. Nelze je zařadit podle původu, prostředí nebo zaměstnání, vyskytují se ve všech profesích a společenských vrstvách. Bývají nenápadní, mohou působit sympaticky, rozdíl mezi svým chováním k oběti doma a ve společnosti někdy ani nevnímají jako přetvářku.

Podle Marvánové-Vargové (2008) má celá řada pachatelů své chování částečně zakořeněné z osobní zkušenosti v dětství, kdy se sami stali oběťmi nebo svědky domácího násilí nebo byli citově deprimováni. Chlapci si velmi často toto chování přenášejí jako běžný model z domova do svého partnerského vztahu, aniž by to považovali za něco nestandardního. V rodinách, v nichž byli vychováni, se pravděpodobně ženou a dětmi pohrdalo, a tudíž považují za celkem normální jev, že je občas normální použít potřebné násilí. Muž má podle jejich přesvědčení povinnost řídit chod rodiny, a tedy také právo vychovávat a trestat jemu podřízené členy.

„Osobnost pachatele závažného partnerského násilí lze popsat jako „amorální až psychopatickou osobnost, s rysy impulzivity, poruchami seberegulace, rigidity, sebenejistoty, s nedostatečným smyslem pro realitu, ale celkem dobrou sociální kompetencí, s rysy labilní až impulsivní efektivity, jež není dostatečně zvládnána rozumem a sníženou odolností vůči zátěži“ (Netík, Voňková, 2005, s.45-46)

Ludmila Čírtková (2008) uvádí dva základní typy násilníků:

Typ 1 neboli typ instrumentální – pro tento typ je typickým rysem agresivita, sklon k sadismu a antisociální založení. Vzhledem ke svým sklonům bývá považován za problematického nejen pro svého partnera, ale násilné chování může uplatňovat i na svém blízkém okolí.

Typ 2 neboli typ impulsivní – jeho chování je během násilného činu impulsivní, špatně se ovládá. Pro člověka tohoto typu je typickou známkou emočně nepříjemné naladění a závislost na partnerovi či partnerce.

V souvislosti s typologií pachatele hovoří Netík aj (1997) o **antisociální poruše osobnosti**, kdy z člověka vyzařuje zvláštní neodolatelné kouzlo, je šarmantní, poměrně inteligentní, postrádá neurotické rysy. Je nespolehlivý, lže, chová se nevhodným způsobem, není schopen citové vazby, nezná stud, je chorobně sebestředný. Je agresivní a neumí se chovat podle společenských norem.

Česká psycholožka a konzultantka DONA linky Vyhlídalová rozdělila násilníky v roce 2005 do následujících tří skupin:

„Násilnické osoby s výrazným emočním problémem, nezpůsobilé pro klasický život ve vztahu. Jejich láska je ničivá a pro své nejbližší jsou neštěstím.

Pachatelé ovlivnění situačně, například určitou životní epizodou nebo souhrnem okolností, které nastartují chování podporující rozvoj partnerského násilí.

Pachatelé „dvojí tváře“ – tento typ zahrnuje klasické pachatele partnerského násilí, jejichž agresivita je zaměřena pouze proti partnerce. Ke svému okolí nemají citový vztah a díky tomu s nimi lze vycházet dobře, dokonce až skvěle.

Jedinec z této skupiny je obvykle silně majetnický, žárlivý a podezřívavý. Snaží se společensky izolovat partnerku a učinit ji tak na sobě závislou. Svě děti má rád a nenapadá je. Nevnímá však, že tíživá atmosféra v rodině na děti také působí.“ (Marvánová- Vargová aj, 2008, s.119)

Jako další se typologií pachatele zabývali například Hamberger, který pachatele rozdělil na antisociální jedince, závislé jedince a nepatologického jedince, nebo například Jackson a Gottman, kteří vymezili pachatele jako pittbulla a kobru, a zmínku si zaslouží i L. W. Sherman, rozdělující pachatele podle jejich sociálního ukotvení na sociálně problémové a na muže „dvojí tváře“ (Marvánová- Vargová aj, 2008)

Helen Conway (2007) popisuje v souvislosti s typologií pachatele tyto vlastnosti: *„nízké sebevědomí, pocit neschopnosti a nedocenění, víru ve stereotypní rozdělení mužů a žen, sklon vinit ze svých činů jiné, žárlivost, neschopnost vyrovnat se se stresovou situací a nepřipravenost nést důsledky za své násilné chování.“* (Conway, 2007, s. 53)

Ludmila Čírtková uvádí, že výzkum psychologických profilů násilníků stále pokračuje a jeho hnacím motorem je podle ní *„snaha vyvinout nejadekvátnější teorie příčin domácího násilí a hlavně účinnější terapie pro násilné osoby“*. (Čírtková, 2008, s. 40)

5 Možnosti řešení domácího násilí

Základní podmínkou řešení každého problému je vědět o něm, vzít ho na vědomí. Jakmile existenci trestného jednání společnost přiznala, je logicky nucena toto odsoudit a usilovat o nápravu.

Nestačí, aby řešením domácího násilí bylo pouze jakkoliv přísné potrestání viníka, zvláště když pro oběť už může být pozdě. Prvním krokem k nápravě vždy má být prevence. V našem případě je třeba využívat osvětovou činnost ve školách, médiích, sportovních a jiných společenských i zájmových organizacích, domovech důchodců. Policisté, psychologové, pedagogičtí i zdravotničtí pracovníci mohou pořádat přednášky, kurzy sebeobrany, diskusní kluby.

Jako útočiště týraným nebo ohroženým osobám, většinou matkám s dětmi, které nemají kam jít, slouží azylové domy a v poslední době se stále víc do povědomí veřejnosti dostává institut vykázání.

5.1 Institut vykázání a Policie ČR

Metodický rámec interdisciplinární spolupráce na místní úrovni při řešení případů domácího násilí uvádí, že „vykázání představuje intervenci ze strany státu jako reakci na aktuálně páchané násilí a budoucí hrozící nebezpečí vyplývající pro ohroženou osobu ze soužití s osobou násilnou.“ (kolektiv autorů, 2007, s.13) Podle této publikace bylo řešení tohoto problému svěřeno Policii a to především z důvodu, že má nejlepší možnost vstoupit do násilného vztahu v něm adekvátně zasáhnout a dále situaci řešit.

Tento institut v pozměněné podobě je upraven novým zákonem č. 273/2008 Sb. O policii ČR v §§ 44-47, který uvádí: „Lze-li na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky důvodně předpokládat, že se osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvlášť závažného útoku proti lidské důstojnosti, je policista oprávněn vykázat tuto osobu z bytu nebo domu společně obývaného s ohroženou osobou, jakož i z bezprostředního okolí společného obydlí. Policista je oprávněn tuto osobu vykázat dokonce i v její nepřítomnosti.“

Při policejním zásahu, jehož cílem je především ochránit zdraví a životy ohrožených osob a zastavení násilí formou vykázání násilné osoby. Státní policie

má právo vykázat násilníka ze společného obydlí po dobu deseti dní. Policista je poté povinen do 24 hodin od svého vstupu do společného obydlí poslat kopii úředního záznamu o vykázání násilníka příslušnému intervenčnímu centru a ještě jednu kopii zasílá policie soudu, který má v kompetenci rozhodnutí o návrhu na vydání předběžného opatření podle občanského soudního řádu. V případě, že u napadení přítomen nezletilý, posílá policie navíc další kopii úředního záznamu i příslušnému orgánu sociálně právní ochrany dětí. Policie je rovněž povinna minimálně jednou do tří dnů po vykázání násilníka provést kontrolu v místě zásahu, během které zjistí současný stav.

zdroj: <http://www.ic-brno.cz/zakony-vykazani-z-bytu>

Jak již bylo zmíněno, policejní orgán má při vykázání povinnost o vykázání vyrozumět příslušný soud a intervenční centrum. Tyto tři instituce – policie, intervenční centrum a soud tvoří jakýsi pilíř, který při součinnosti pomáhá řešit situaci osob postižených domácím násilím. Pracovníci intervenčního centra se poté spojí s ohroženou osobou a s touto podrobně probírají nastalou situaci a snaží se nalézt nejlepší možné řešení problému. Zpravidla se musí vyřešit otázka dalšího případného soužití ohrožené a násilnické osoby. V určitých případech může být desetidenní lhůta pro vykázání příliš krátká na vyřešení dalšího společného soužití. Jedná se zpravidla o případy, kdy ohrožená osoba nemá jinou možnost bydlení a je předpoklad, že násilí vůči ohrožené osobě bude po uplynutí lhůty vykázání pokračovat. V takových případech může ohrožená osoba podat k příslušnému soudu návrh na prodloužení lhůty vykázání. S podáním žádosti jsou ohrožené osobě nápomocni pracovníci intervenčního centra. Soud pak v odůvodněných případech návrhu vyhoví a lhůtu vykázání prodlouží, maximálně však na dobu jednoho roku.

Policejní orgán poté, co provedl vykázání, řeší samozřejmě i samotné protiprávní jednání, kterého se násilnická osoba dopustila. Vše záleží na skutkové podstatě činu, kterého se násilnická osoba dopustila. V případě trestných činů se může jednat například o přečin ublížení na zdraví podle § 146 trestního zákoníku, zločin těžké ublížení na zdraví podle § 145 trestního zákoníku, přečin omezování osobní svobody podle § 171 trestního zákoníku, přečin týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 trestního zákoníku, přečin nebezpečné vyhrožování podle § 353 trestního zákoníku. Dále se může také jednat o přešupek proti občanskému soužití podle § 49 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích.

Složitě může být vyřešení problému dalšího soužití ohrožené a násilnické osoby. Především si musí ohrožená osoba ujasnit podstatu problému a dobrovolně se rozhodnout tento problém řešit. V žádném případě ohroženou osobu nesmí nikdo do ničeho nutit. V případě, že se ohrožená osoba rozhodne problém řešit, jsou jí nápomocni pracovníci různých organizací. V případech, kdy řešení problému předcházelo vykázaní násilnické osoby policií, to jsou pracovníci intervenčního centra. Pomoc ohrožené osobě se dá rozdělit na psychoterapeutickou pomoc a sociální pomoc.

Psychoterapeutická pomoc je zásadní při rozhodování k nalezení nejlepšího řešení problému. K nalezení řešení se využívá individuální terapie, párová terapie a skupinová terapie. Individuální terapie není příliš využívána, neboť je vhodné nalezení náhledu na vlastní problém a při použití párové nebo skupinové terapie modelovat své chování. Párová terapie se může použít pouze v případě, že násilná osoba má vůli své chování změnit a ohrožená osoba je schopna bránit svou pozici. Párová terapie je zaměřena na změnu vztahu a komunikace ohrožené a násilnické osoby. Ohrožená osoba je vedena k tomu, aby převzala odpovědnost za své bezpečí, násilnická osoba se učí převzít odpovědnost za své chování. Skupinová terapie je vhodná pro ohrožené osoby z toho důvodu, že se setkává s dalšími ohroženými osobami se stejným či obdobným problémem, sdílí společné pocity a lépe tak může získat vlastní náhled na svou situaci. Ohrožená osoba, která žila dlouhou dobu pod vlivem násilnické osoby, se jen velmi obtížně vyrovnává se svou novou situací a těžko se učí být opět nezávislá.

Sociální pomoc se zaměřuje především na zajištění bydlení a na získání nezbytných finančních prostředků. Ohrožené osoby jsou totiž zpravidla v obou ohledech závislé na násilnické osobě. Často je nepřijatelné další soužití s násilnickou osobou ve společném obydlí, aby se vyloučila možnost ohrožení násilnickou osobou.

S policií a intervenčním centrem spolupracuje také justice, neboli soud, který je má právo zakázat násilníkovi kontakt s osobou ohroženou na dobu nutnou k řešení ve věci samé (např. rozvod, zrušení trvalého bydliště, žaloba na vyklizení bytu atd.). *„Občanskoprávní řešení situace dává ohrožené osobě možnost obrátit se na soud se žádostí o vydání předběžného opatření. Tuto možnost má osoba ohrožená domácím násilím v případě předchozího vykázaní násilné osoby podle*

zákona o Policii České republiky, ale i bez užití institutu vykázaní, návrhem přímo k soudu.“ Zdroj: <http://www.ic-brno.cz/zakony-vykazani-z-bytu>

5.2 Kde hledat pomoc

Buskotte (2008) uvádí, že se oběti domácího násilí cítí osamělé, což je ve spoustě případů i záměr despotického partnera, který se svým chováním dlouhou dobu záměrně snažil o to, aby oběť ztratila kontakt s okolím. V takovýchto případech je vhodné vyhledat profesionální pomoc, což je celkem logický krok, který by měl člověk, postižený domácím násilím, učinit.

Pokud nemůže pomoci rodina nebo přátelé, žena může propadnout pocitu, že není nikdo, o koho by se mohla opřít, kdo by jí v její tíživé situaci podal pomocnou ruku. Řeší, kde bude se svými dětmi bydlet, kde sežene finanční a materiální prostředky, aby pro sebe a především pro své potomky zajistila alespoň trochu důstojný styl života.

Také podle Vágnerové (2004) potřebuje oběť domácího násilí při řešení své nelehké situace pomoc a také terapeutickou podporu. Je velmi těžké se s násilným vztahem vypořádat sám bez pomoci druhých. Podle ní hraje důležitou roli včasná intervence a zařazení do programů pro oběti domácího násilí.

5.3 Intervenční centra

Intervenční centra patří mezi jednu ze služeb sociální prevence podle §60a zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Intervenční centra jsou specializovaná pracoviště, která na základě vykázaní ze společného obydlí nabízejí pomoc lidem, kteří jsou ohroženi násilným chováním osoby vykázané z domu nejpozději do 48 hodin od doručení kopie úředního záznamu o vykázaní. Intervenční centrum může nabídnout a poskytnout pomoc také na základě žádosti osoby, která je ohrožená násilným chováním jiné osoby, se kterou sdílí společné obydlí, ale třeba i pouze v případě, že se dozví o ohrožení osoby. Intervenční centra nabízejí telefonickou krizovou pomoc, sociální, právní a psychologické poradenství a pomáhají i při podání návrhu na předběžné opatření k ochraně před domácím násilím.

Sociální služby v intervenčních centrech lze rozdělit na služby pobytové, terénní a ambulantní. Služby jsou poskytovány zdarma. Lze se na ně obrátit s žádostí o radu či pomoc telefonicky, písemně či osobně.

„Součástí služby je zajištění spolupráce a vzájemné informovanosti mezi intervenčními centry, poskytovateli jiných sociálních služeb, orgány sociálně-právní ochrany dětí, obcemi, útvary Policie České republiky a obecní policie, jakož i ostatními orgány veřejné správy.“ zdroj: <http://www.mpsv.cz/cs/4228>

Náplní práce pracovníků intervenčních center je aktivně naslouchat klientům, neomezovat je ani neovlivňovat jejich názory, samotnou pomoc poté provede hlavně tým, že poskytne podporu a informuje o možných dostupných řešeních problému, který klient má.

5.4 Azylové domy

Azylové domy slouží ohroženým osobám všech věkových kategorií a jejich úkolem je zajistit bezpečí formou ubytování, poskytnout materiální pomoc, jeho zaměstnanci také doprovázejí klienty na úřady, soudy, policii apod.

Zejména v počátcích by nové bydlení ohrožené osoby mělo být na utajeném místě, aby se vyloučila možnost ohrožení násilnickou osobou. Toto řešení však nemůže být trvalého charakteru, neboť míst v azylových domech není nazbyt a je důležité, aby se ohrožená osoba opět pokud možno zapojila do běžného společenského života.

Pokud se oběť nemá kam ukryt, může využít služby azylových domů, kde se bude cítit v bezpečí. Azylové domy slouží k poskytnutí ochrany, podpory a bezpečí. Z důvodu, že jsou vyhledávány velkým počtem žen a nejsou všude, nemají většinou volnou kapacitu, a tudíž se na volné místo musí čekat.

V azylovém domě může oběť vést samostatný život a svůj denní program podřídit svým zvyklostem. Je jí přidělen samostatný pokoj, může chodit normálně do zaměstnání a děti do školky či školy, pokud to situace z hlediska bezpečnosti dovolí. Délka pobytu v azylovém domě by podle zákona neměla překročit jeden rok, někdo v něm stráví pouze pár dní, jiný i pár měsíců, dokud se mu nepodaří svízelnou situaci, v níž se nachází, vyřešit. Žena odchází podle svého uvážení. Vždy je připravena pomoc profesionálů, pokud o ní oběť projeví zájem. V azylových domech mohou ženy zase začít normálně žít, aniž by musely neustále trpět strachem o své zdraví nebo život. Mohou zde navázat i přátelství s ženami s podobným osudem, sdělovat si své problémy a strasti, pomáhat si, podporovat se a věřit, že čas rány na těle a především na duši zahojí.

5.5 Poradenské kanceláře a telefonní linky

V případě, že se žena setkala s násilím, cítí se ohrožená a neví, jak situaci řešit, je vhodné, aby se obrátila ať už telefonicky nebo osobně, právě na takovou instituci.

Tato služba je bezplatná, někde je dostupná celých 24 hodin, jinde se řídí otevírací dobou. Může být i anonymní.

Speciálně vyškolený personál poskytuje okamžitou odbornou pomoc a podporu, pomáhá oběti zorientovat se v aktuální situaci, poskytuje praktické rady a užitečné tipy, jak se lépe chránit, pomáhá sestavit individuální bezpečnostní plán a pomůže nalézt vhodné řešení problému. Ženy jsou též informovány, jak probíhá proces trestního oznámení a personál se snaží jim vysvětlit všechna pro i proti.

Podle Buskotte (2008) se mnoho žen mylně domnívá, že jedním z nejpodstatnějších úloh takovýchto organizací je přimět ženu, aby ze vztahu ihned odešla. Daleko důležitější však je ženu morálně podpořit a důkladně informovat.

„Jde o to, aby si žena sama uvědomila, co je pro ni nejlepší a na základě toho se pak také rozhodla o svých dalších krocích. Pokud ovšem vůbec nějaké kroky učinit chce.“ (Buskotte, 2008, s. 114)

5.6 Přestupkové komise

Přestupkové komise šetří přestupky a rozhodují o uložení případného trestu na návrh poškozeného a to v případě, pokud útoky dosahují intenzity přestupku proti občanskému soužití nebo proti majetku.

5.7 Policie České republiky a Městská policie

Policii žádají o pomoc ohrožené osoby ohrožené především v situacích eskalace násilí a přímého ohrožení života, zdraví nebo majetku (voláním na linku 158) či v situacích, kdy akutní ohrožení násilím už skončilo a oběť domácího násilí má v úmyslu podat na násilníka trestní oznámení. Policii často k případům domácího násilí přivolávají svědci násilí nebo třeba sousedi.

Zdroj: <http://www.stopnasili.cz/verejnost/dn-pro-pomahajici-profese/policie.html>

Policie v případě oznámení přeruší fyzické násilí, ohrožování osob, dětí, rozbíjení věcí atd. a poradí, kde hledat místa pomoci.

Policie ČR má více pravomocí než policie městská, může násilnou osobu krátkodobě omezit na svobodě nebo ji vykázat a provést vlastní šetření, městská policie může pouze provést prvotní šetření a v případě podezření na domácí násilí případ hlásí Policii ČR.

5.8 Zdravotnická zařízení

Pracovníci zdravotnických zařízení a lékaři patří, stejně jako policie, mezi první, na koho se oběti domácího násilí především hned po útoku násilníka obracejí, proto i oni hrají důležitou roli při možnosti pomoci.

Mnohdy záleží především na nich, zda poznají, že se jedná o případ domácího násilí, protože napadené osoby si většinou vymyslí nějakou lež, ať už z důvodu, že násilníka kryjí, bojí se ho nebo se stydí se svěřit se skutečným důvodem svého zranění.

„V případě, že se zdravotník setká s obětí domácího násilí, je důležité, aby jí vysvětlil, že nikdo nemá právo dopouštět se vůči ní násilí a že se může obrátit na některé ze specializovaných poraden, na které jí předá kontakty.“

Zdroj:<http://www.stopnasili.cz/verejnost/dn-pro-pomahajici-profese/zdravotnici.html>

6 Praktická část

6.1 Cíl práce a výzkumný problém

Cílem této práce je zjistit, zda je veřejnost na území města České Budějovice dostatečně informována o problematice domácího násilí, zda lidé vědí, kde hledat pomoc v případě, že by se stali obětí nebo svědkem domácího násilí a genderové porovnání znalostí v této oblasti.

6.2 Stanovení předpokladů

Před vytyčením samotných předpokladů bylo potřeba určit, jaké základní znalosti by o domácím násilí měla vědět laická veřejnost a z toho vyjít. Proto jsem 10 dotazníků rozdala před zahájením výzkumu jako předvýzkum, abych zjistila, jestli jsou otázky v dotazníku dostatečně srozumitelné.

Předpoklady jsem nakonec stanovila 4.

1. Předpokládám, že více než 50% respondentů nezná žádné intervenční centrum

2. Více než 80 % respondentů považuje za nejčastější oběť domácího násilí ženu

3. Více než 50% respondentů neví, co je institut vykázání

4. Předpokládám, že více než 50% respondentů důvěřuje policii

6.3 Charakteristika výběrového souboru

Výzkumu se zúčastnilo celkem 109 dospělých osob různých věkových kategorií a různé úrovně dosaženého vzdělání. Celkem se jednalo o 53 mužů a 56 žen. Výběrový soubor respondentů byl tvořen záměrným výběrem, respektive výběrem anketním jako způsobem záměrného výběru. U tohoto druhu výběru o výběru respondentů nerozhoduje náhoda, nýbrž úsudek zkoumané osoby, v daném případě úsudek zkoumaných osob (respondentů). Kritériem zařazení jedince do výběrového souboru tak bylo jeho rozhodnutí zúčastnit se výzkumu. Respondenti byli vybráni náhodně, na území města České Budějovice. Oslovených osob bylo celkem 138, 29 osob odmítlo dotazník vyplnit. Jako důvod 13 osob uvedlo časovou zaneprázdněnost, 8 osob uvedlo, že je výzkum na dané

téma nezajímá a 8 osob nevedlo žádný důvod. Dotazníky byly distribuovány ve vytištěné podobě. Dotazník byl osobou na místě vyplněn a odevzdán zpět distributorovi. Pro tuto variantu sběru dat jsem se rozhodla hlavně z důvodu velké návratnosti oproti rozesílání elektronického dotazníku.

6.4 Metoda a technika sběru dat

Pro účely daného výzkumu byl z důvodu potřeby prozkoumat větší množství respondentů zvolen způsob sběru dat v podobě dotazníku. Dotazník představuje kvantitativní metodu výzkumu, kterou lze v relativně krátkém čase získat poměrně velké množství informací o zkoumaném jevu či procesu. Z toho důvodu byla zvolena pro sběr údajů právě tato metoda.

Analýza získaných dat byla zpracována v programu Microsoft Excel.

Při vyhodnocování výsledků bylo použito u každé otázky grafické znázornění a procentuální vyjádření.

Ve výsledku bylo získáno 109 dotazníků, 53 od mužů a 56 od žen. Byl použit jeden typ dotazníku pro všechny respondenty. Dotazník se skládal z 2 oddílů, první tvořily osobní údaje respondenta, kterému byl dotazník zadán k vyplnění a druhou částí byl samotný dotazník s 20 strukturovanými otázkami typu otázka odpověď. Srozumitelnost otázek byla ověřena při předvýzkumu, 2 otázky byly přepracovány po výtce, že jsou špatně položené a odpověď na ně není jednoznačná. Otázky jsem se snažila vybrat takové, abych si ověřila znalosti respondentů o této problematice, aby odpověď na ně byla přímá a snažila jsem se sestavit je v takovém pořadí, aby respondenty neodradily od dalších odpovědí a aby dotazník vyplnili kompletně. Úvod dotazníku tvořilo seznámení respondenta s důvodem vyplnění a poděkování za vstřícnost. Použitý formulář dotazníku je přiložen v příloze. Průzkum se konal v dubnu roku 2013 na území města České Budějovice.

6.5 Prezentace výsledků výzkumného šetření

Následující část obsahuje prezentaci dat získaných dotazníkovým šetřením.

Z celkového počtu 56 žen, které dotazník vyplnily, bylo 8 žen ve věku mezi 18 až 29 lety, 17 žen ve věku mezi 30 až 44 lety, 20 žen ve věku mezi 45 až 59 lety a 11 žen starších 60 let.

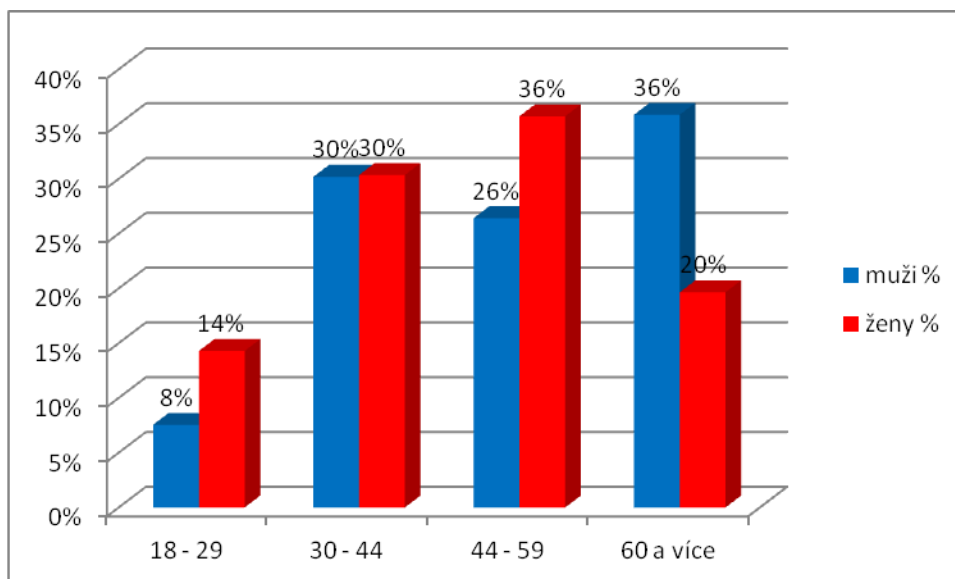
47 žen uvedlo, že mají středoškolské vzdělání, 9 žen vysokoškolské a základní nevedla žádná žena.

Z celkového počtu 53 mužů, kteří dotazník vyplnili, byli 4 muži ve věku mezi 18 až 29 lety, 16 mužů ve věku mezi 30 až 44 lety, 14 mužů ve věku mezi 45 až 59 lety a 19 mužů starších 60 let.

Základní vzdělání uvedli 2 muži, středoškolské 38 mužů a vysokoškolské vzdělání uvedlo 13 mužů.

věk	18 - 29	30 - 44	44 - 59	60 a více	celkem
muži	4	16	14	19	53
muži %	8%	30%	26%	36%	
ženy	8	17	20	11	56
ženy %	14%	30%	36%	20%	

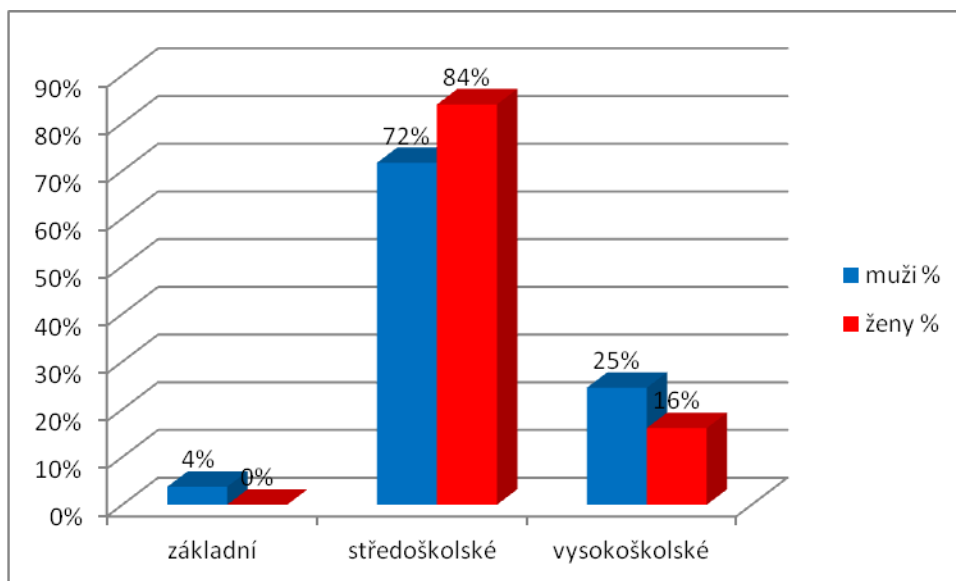
Tabulka 4

Graf 1

	základní	středoškolské	vysokoškolské	celkem
muži	2	38	13	53
muži %	4%	72%	25%	
ženy	0	47	9	56
ženy %	0%	84%	16%	

Tabulka 5

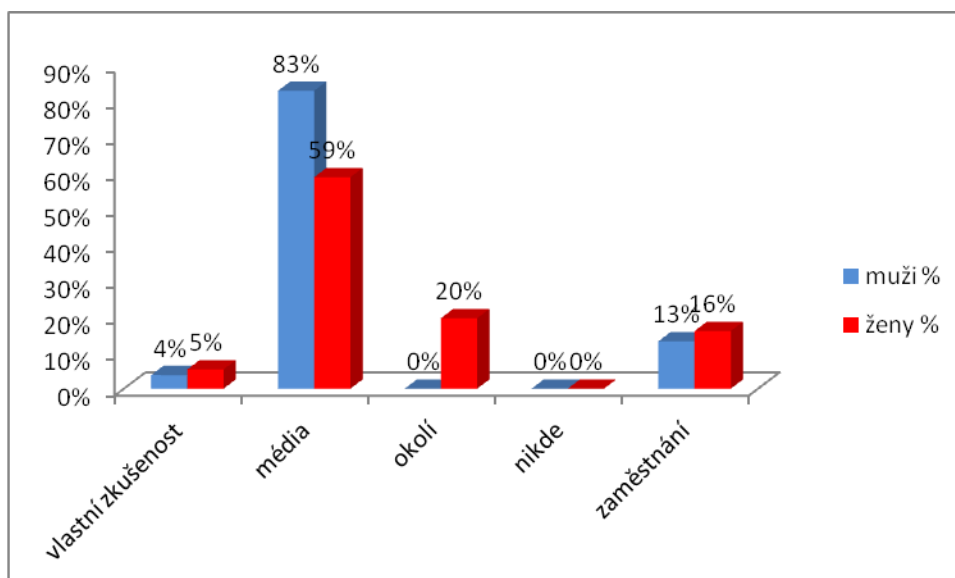
Graf 2

Otázka č. 1

Kde jste se poprvé setkal/a s pojmem domácí násilí?

	vlastní zkušenost	média	okolí	nikde	zaměstnání	celkem
muži	2	44	0	0	7	53
muži %	4%	83%	0%	0%	13%	
ženy	3	33	11	0	9	56
ženy %	5%	59%	20%	0%	16%	

Tabulka 6

Graf 3

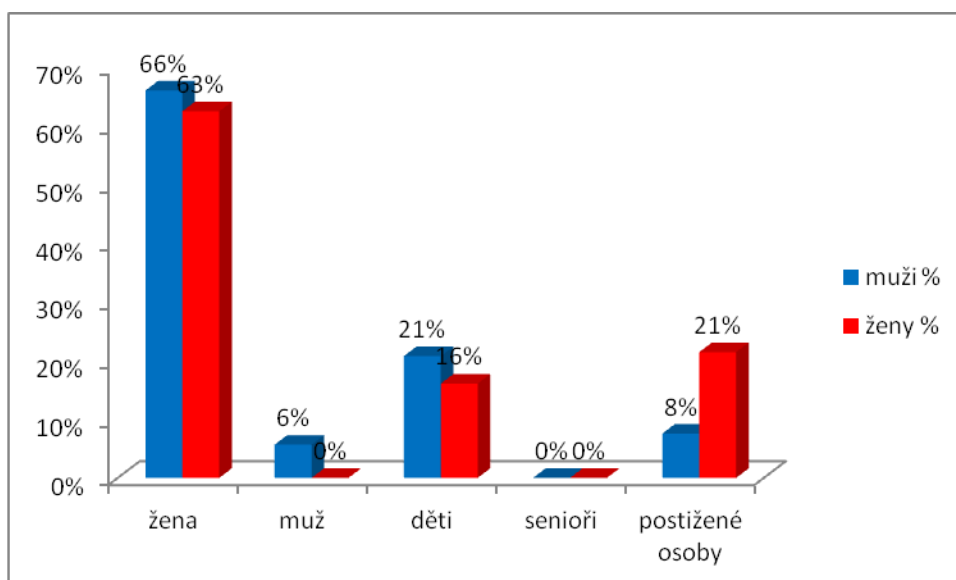
Pojem domácí násilí respondenti znají, 4% mužů a 5% žen uvedlo, že má s domácím násilím vlastní zkušenost, drtivá většina ho zná jen z médií. Přesně pětina žen ví také o domácím násilí ve svém okolí, muž žádný toto nepřiznal.

Otázka č. 2

Kdo je podle Vás nejčastější obětí domácího násilí?

	žena	muž	děti	senioři	postižené osoby	celkem
muži	35	3	11	0	4	53
muži %	66%	6%	21%	0%	8%	
ženy	35	0	9	0	12	56
ženy %	63%	0%	16%	0%	21%	

Tabulka 7

Graf 4

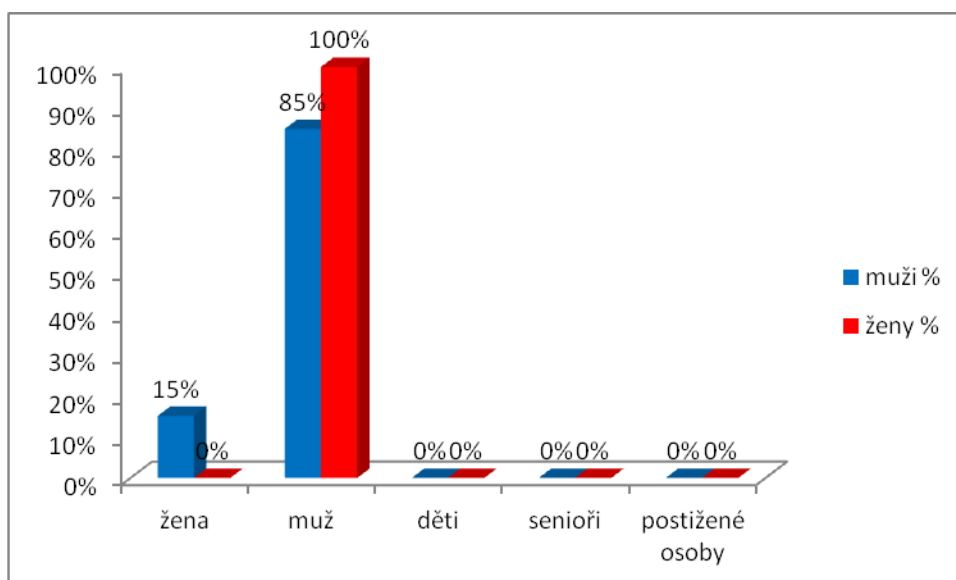
U této otázky se muži i ženy shodli, že nejčastější obětí DN je žena, jako další v pořadí určily ženy osoby postižené a muži určili děti, shodně s 21%.

Otázka č. 3

Kdo je podle Vás nejčastější pachatel domácího násilí?

	žena	muž	děti	senioři	postižené osoby	celkem
muži	8	45	0	0	0	53
muži %	15%	85%	0%	0%	0%	
ženy	0	56	0	0	0	56
ženy %	0%	100%	0%	0%	0%	

Tabulka 8

Graf 5

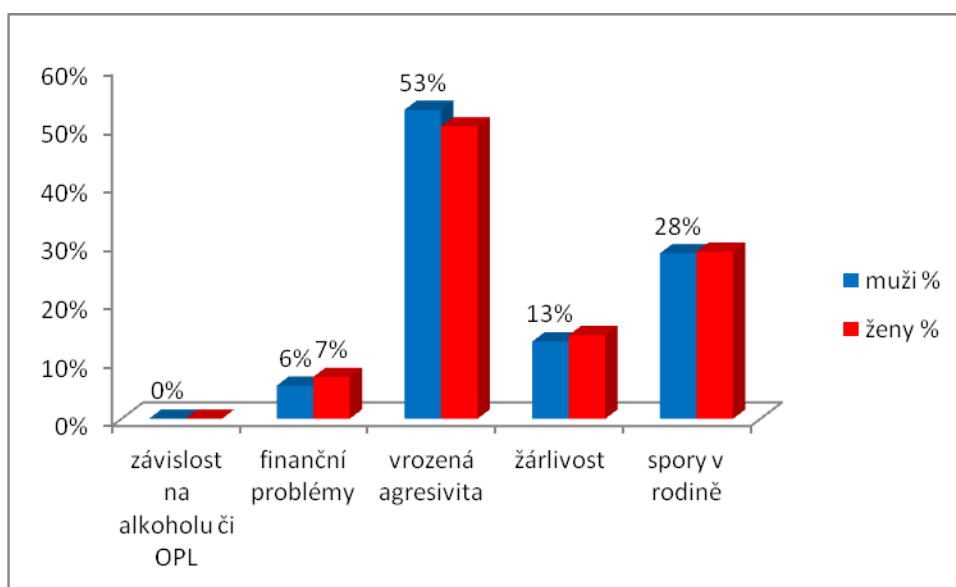
U této otázky určilo všech 56 žen, tedy celých 100% jako pachatele DN muže, 16% mužů označilo jako pachatele DN ženu. Děti, seniory ani handicapované osoby neoznačil nikdo z respondentů.

Otázka č. 4

Co je podle Vás nejčastější příčinou vzniku domácího násilí?

	závislost na alkoholu či OPL	finanční problémy	vrozená agresivita	žárlivo st	spory v rodině	celkem
muži	0	3	28	7	15	53
muži %	0%	6%	53%	13%	28%	
ženy	0	4	28	8	16	56
ženy %	0%	7%	50%	14%	29%	

Tabulka 9

Graf 6

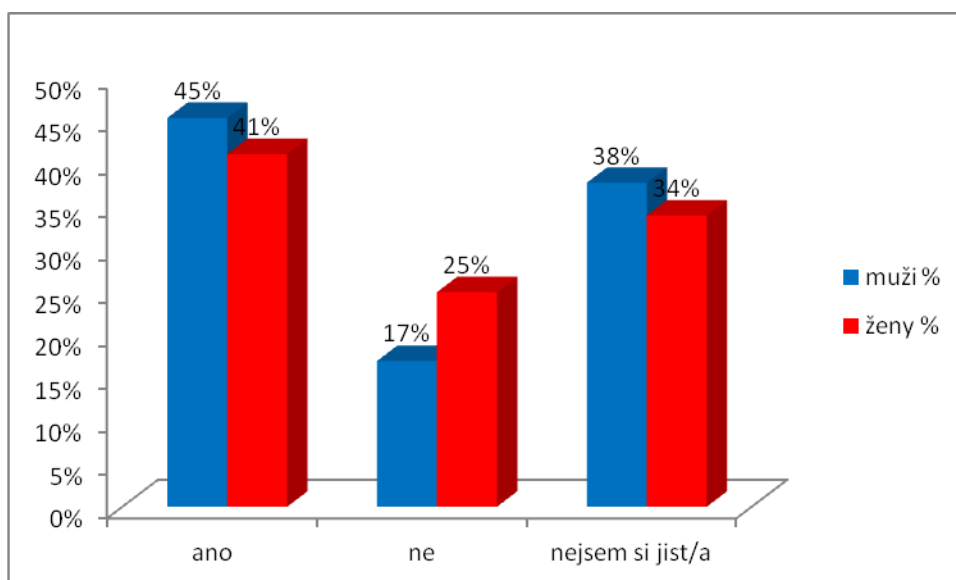
U této otázky překvapivě nikdo z respondentů nevedl možnost, že nejčastější příčinou DN je závislost na alkoholu a jiných omamných látkách. Jako nejčastější příčinu označili shodně jak muži, tak ženy, možnost vrozená agresivita a to téměř stejným poměrem odpovědí 50% : 53% .

Otázka č. 5

Víte, jakým způsobem postupovat v případě domácího násilí?

	ano	ne	nejsem si jist/a	celkem
muži	24	9	20	53
muži %	45%	17%	38%	
ženy	23	14	19	56
ženy %	41%	25%	34%	

Tabulka 10

Graf 7

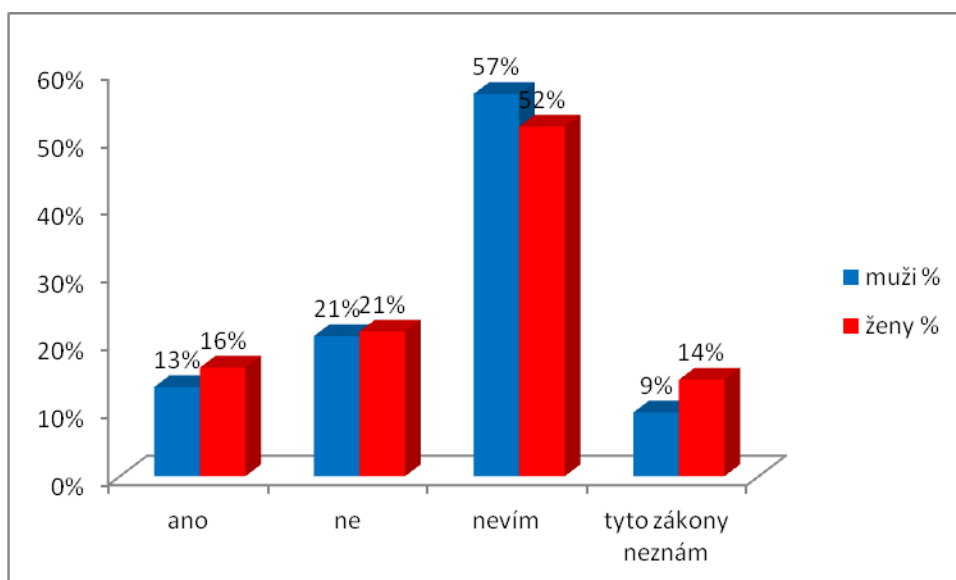
U otázky, zda vědí, jak postupovat v případě domácího násilí, odpovědělo 41% žen a 45% mužů kladně, čtvrtina žen odpověděla záporně, stejně jako 17% mužů. Při postupu si není jistých více než třetina žen i mužů.

Otázka č. 6

Je podle Vás současná legislativní úprava v ČR dostačující při ochraně obětí domácího násilí?

	ano	ne	nevím	tyto zákony neznám	celkem
muži	7	11	30	5	53
muži %	13%	21%	57%	9%	
ženy	9	12	29	8	56
ženy %	16%	21%	52%	14%	

Tabulka 11

Graf 8

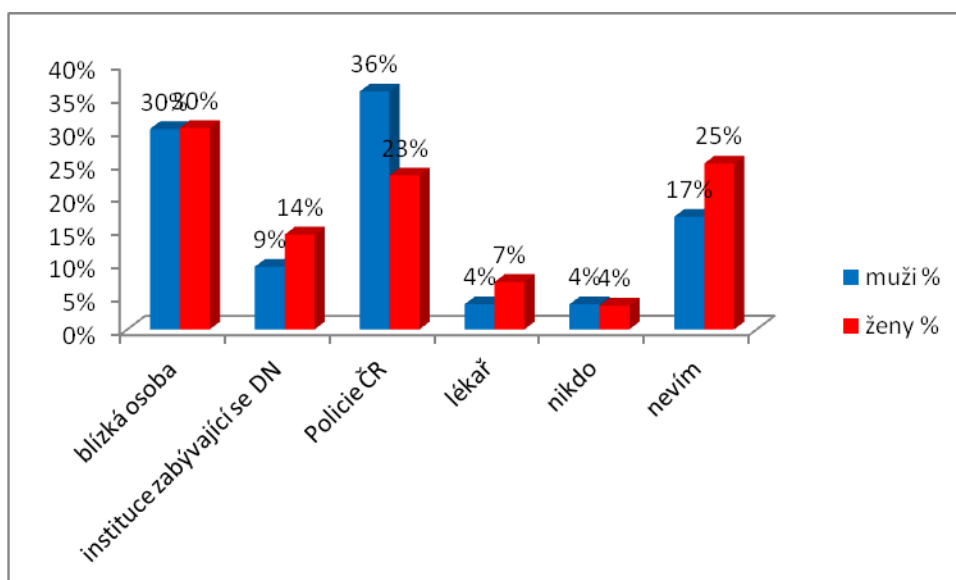
Více než polovina mužů i žen odpověděli, že neví, jestli je současná právní ochrana v případě DN dostačující, shodně odpověděli muži i ženy 21%, že není dostačující, za vyhovující ji považuje 13% mužů a 16% žen.

Otázka č. 7

Na koho byste se obrátil/a v případě ohrožení domácím násilím?

	blízká osoba	instituce zabývající se DN	Policie ČR	lékař	nikdo	nevím	celkem
muži	16	5	19	2	2	9	53
muži %	30%	9%	36%	4%	4%	17%	
ženy	17	8	13	4	2	14	56
ženy %	30%	14%	23%	7%	4%	25%	

Tabulka 12

Graf 9

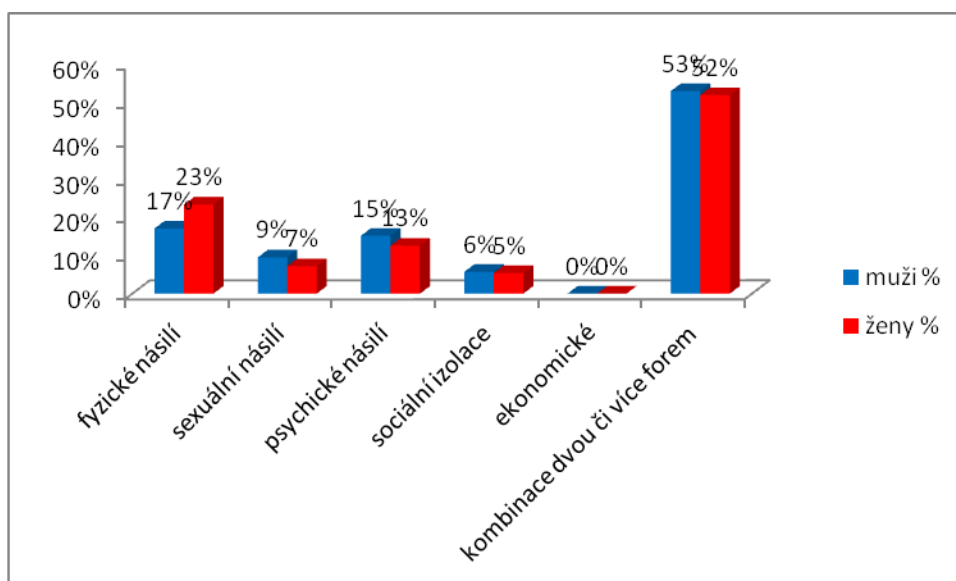
36% mužů by se v případě DN obrátilo na policii, zatímco ženy důvěřují nejvíce blízké osobě s 30% odpovědí, stejný počet získala i odpověď mužů, zatímco na instituci zabývající se DN by se obrátilo celkem pouze 23 % respondentů a 25% žen a 17% mužů neví, koho by o pomoc požádali.

Otázka č. 8

Co je podle Vás nejzávažnější formou domácího násilí?

	fyzické násilí	sexuální násilí	psychické násilí	sociální izolace	ekonomické	kombinace dvou či více forem	celkem
muži	9	5	8	3	0	28	53
muži %	17%	9%	15%	6%	0%	53%	
ženy	13	4	7	3	0	29	56
ženy %	23%	7%	13%	5%	0%	52%	

Tabulka 13

Graf 10

Variantu kombinace dvou či více forem označilo téměř stejné procento respondentů a to více jak nadpoloviční většina, ženy s 52% a muži s 53%.

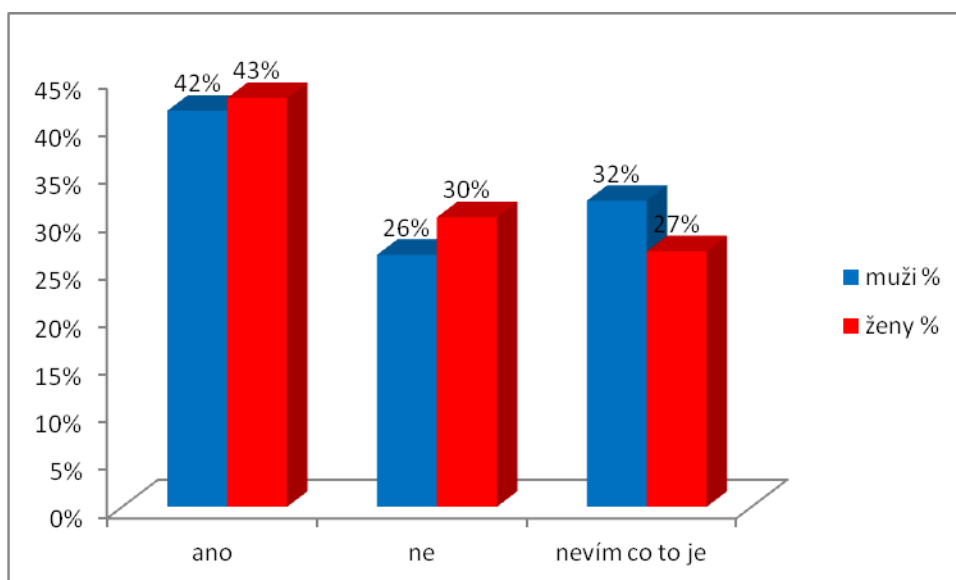
Jako druhou nejzávažnější formu DN uvedli ženy i muži shodně násilí fyzické, jako třetí shodně psychické a možnost násilí ekonomické neoznačil ani jeden respondent.

Otázka č. 9

Víte, k čemu slouží institut vykázání?

	ano	ne	nevím co to je	celkem
muži	22	14	17	53
muži %	42%	26%	32%	
ženy	24	17	15	56
ženy %	43%	30%	27%	

Tabulka 14

Graf 11

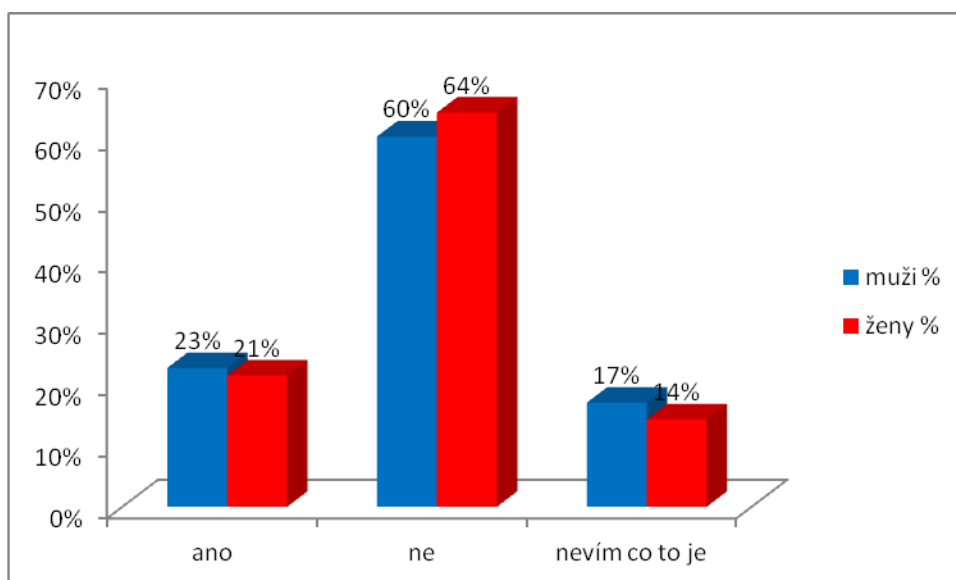
Podle odpovědí respondentů ví téměř polovina z nich, k čemu slouží institut vykázání, tuto variantu označilo 42% mužů a 43% žen, 26% mužů a 30% žen nevědí, k čemu slouží a 32% mužů a 27% žen označilo variantu „nevím, co je institut vykázání“.

Otázka č. 10

Znáte nějaká intervenční centra?

	ano	ne	nevím co to je	celkem
muži	12	32	9	53
muži %	23%	60%	17%	
ženy	12	36	8	56
ženy %	21%	64%	14%	

Tabulka 15

Graf 12

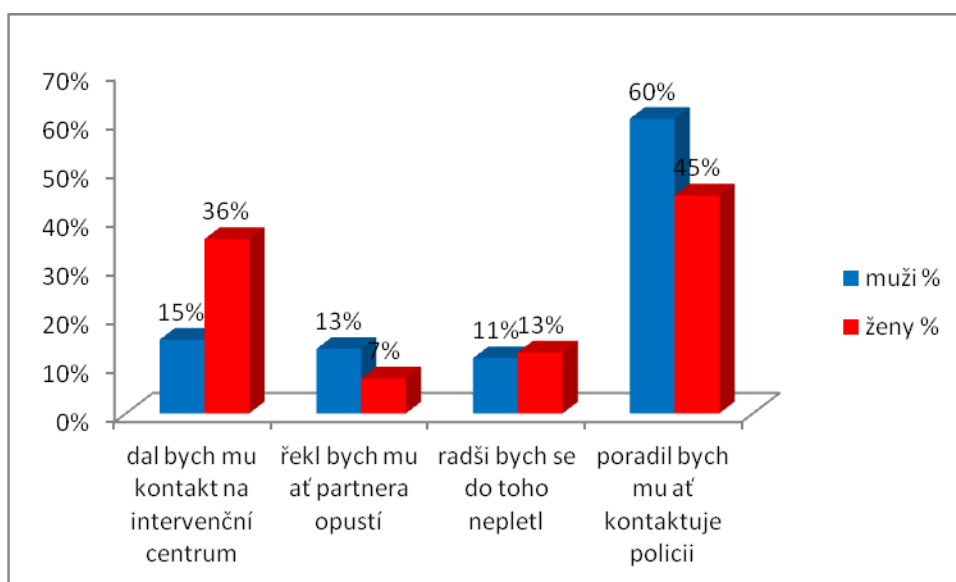
Muži i ženy se u této otázky shodli ve všech odpovědích, 60% mužů a 64% žen neznají žádná intervenční centra, 23% mužů a 21% žen znají nějaké intervenční centrum a variantu „nevím co to je“, označilo 17% mužů a 14% žen.

Otázka č. 11

Co byste udělal/a, pokud by se Vám známý svěřil, že je obětí DN?

	dal bych mu kontakt na intervenční centrum	řekl bych mu, ať partnera opustí	radši bych se do toho nepletl	poradil bych mu, ať kontaktuje policii	celkem
muži	8	7	6	32	53
muži %	15%	13%	11%	60%	
ženy	20	4	7	25	56
ženy %	36%	7%	13%	45%	

Tabulka 16

Graf 13

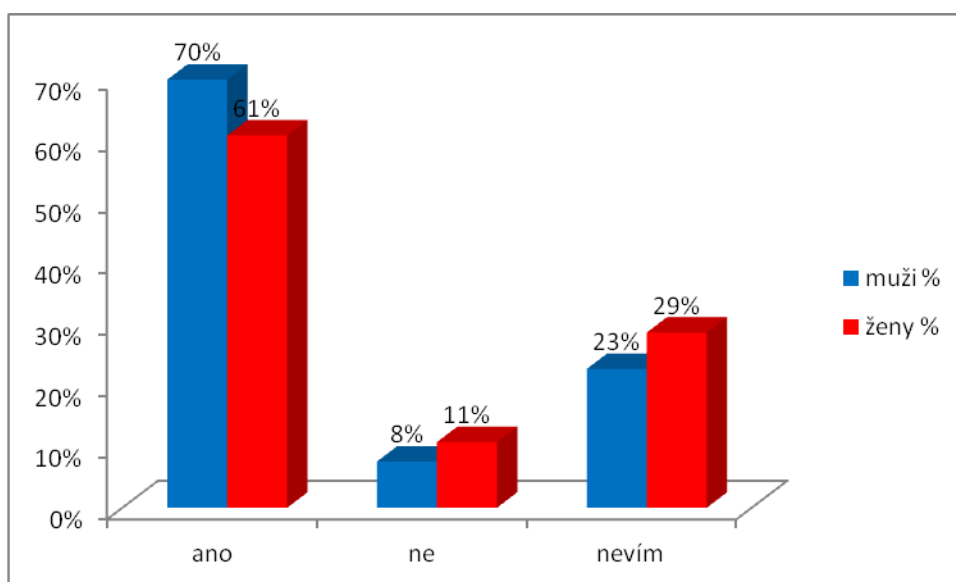
U této otázky, kde měli respondenti odpovědět, zda a jakým způsobem by poradili oběti DN se opět shodli dotazovaní jak mužského tak i ženského pohlaví a většina z nich by v tomto případě poradila kontaktovat s žádostí o pomoc policii, překvapivě na druhém místě by poradili kontaktovat intervenční centrum, a to 36% žen, které v otázce č. 10 odpověděly pouze s 23%, že znají nějaké intervenční centrum.

Otázka č. 12

Považujete domácí násilí za závažný celospolečenský problém?

	ano	ne	nevím	celkem
muži	37	4	12	53
muži %	70%	8%	23%	
ženy	34	6	16	56
ženy %	61%	11%	29%	

Tabulka 17

Graf 14

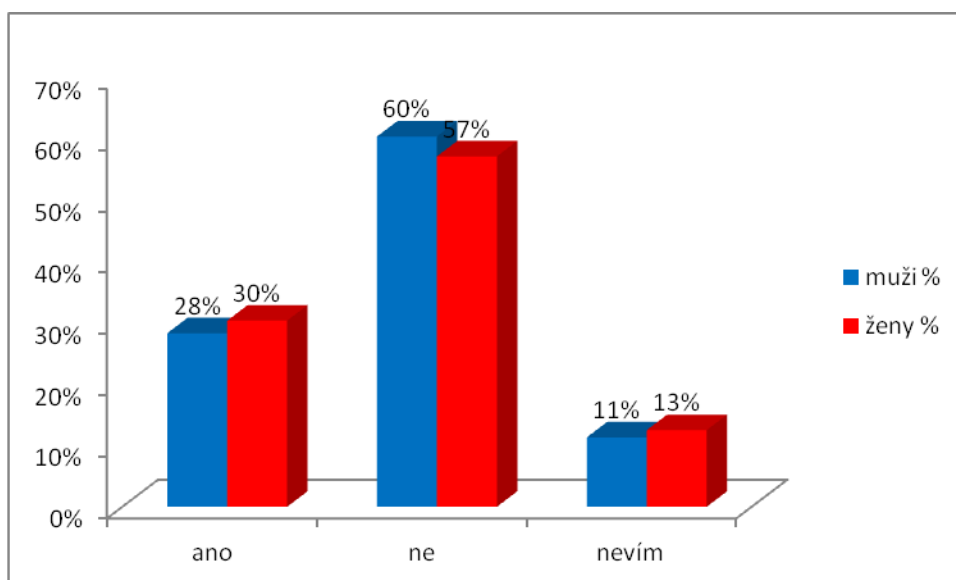
U této otázky jsem předpokládala, že odpoví celých 100 % respondentů kladně, byla jsem tedy překvapená, že tomu tak nebylo a že dokonce ženy odpověděly kladně pouze v 61% a téměř třetina nevěděla.

Otázka č. 13

Domácí násilí se vyskytuje především u lidí s nižší vzdělaností

	ano	ne	nevím	celkem
muži	15	32	6	53
muži %	28%	60%	11%	
ženy	17	32	7	56
ženy %	30%	57%	13%	

Tabulka 18

Graf 15

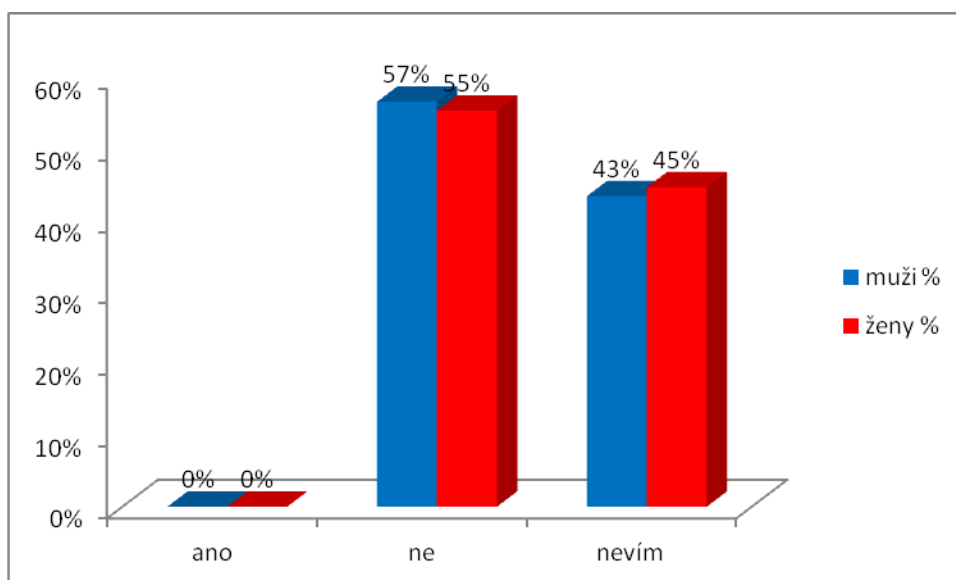
Otázka č. 13 zjišťovala, jestli podle respondentů hraje v domácím násilí roli úroveň vzdělání a muži i ženy se shodli, že vzdělání neovlivňuje míru výskytu DN nadpoloviční většinou.

Otázka č. 14

Pachatele DN lze rozeznat na první pohled i na veřejnosti

	ano	ne	nevím	celkem
muži	0	30	23	53
muži %	0%	57%	43%	
ženy	0	31	25	56
ženy %	0%	55%	45%	

Tabulka 19

Graf 16

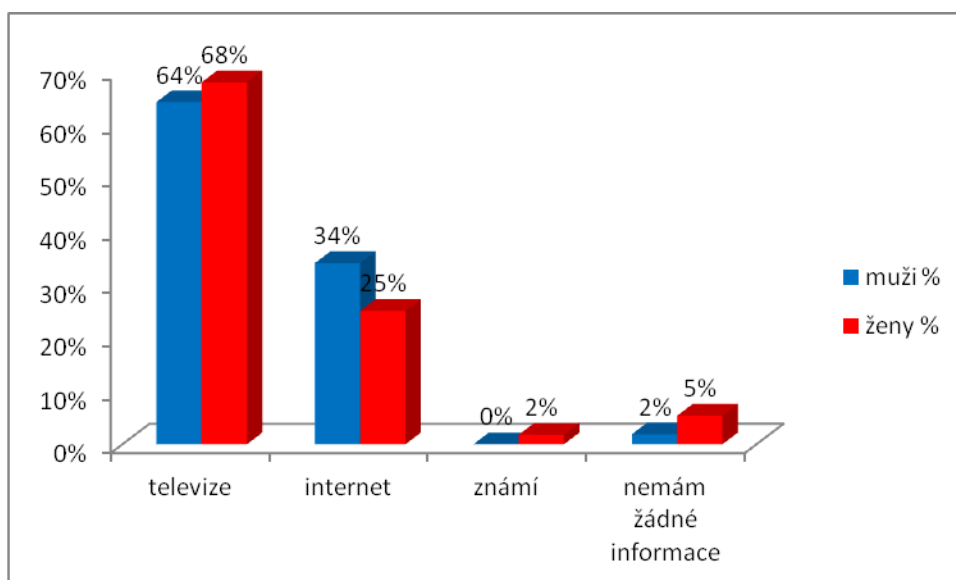
U otázky č. 14, která zjišťovala, zda je pachatel na první pohled identifikovatelný, neodpověděl kladně žádný respondent, 57% mužů a 55% žen odpovědělo záporně a zbytek respondentů označil možnost „nevím“.

Otázka č. 15

Informace o domácím násilí mám především díky:

	televize	internet	známí	nemám žádné informace	celkem
muži	34	18	0	1	53
muži %	64%	34%	0%	2%	
ženy	38	14	1	3	56
ženy %	68%	25%	2%	5%	

Tabulka 20

Graf 17

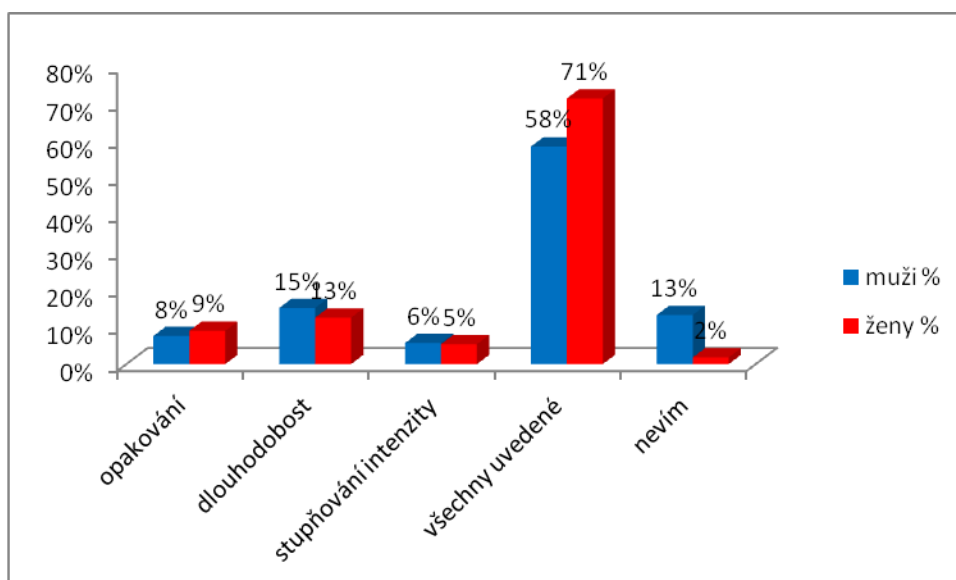
U otázky č. 15, která zjišťovala, odkud lidé znají pojem domácí násilí, se muži 64% a ženy 68% opět shodli a označili možnost z „televize“, jako druhý zdroj uvedli „internet“ a zanedbatelné procento je informováno buď od svých známých anebo vůbec.

Otázka č. 16

Co je pro domácí násilí charakteristické?

	opakování	dlouhodobost	stupňování intenzity	všechny uvedené	nevím	celkem
muži	4	8	3	31	7	53
muži %	8%	15%	6%	58%	13%	
ženy	5	7	3	40	1	56
ženy %	9%	13%	5%	71%	2%	

Tabulka 21

Graf 18

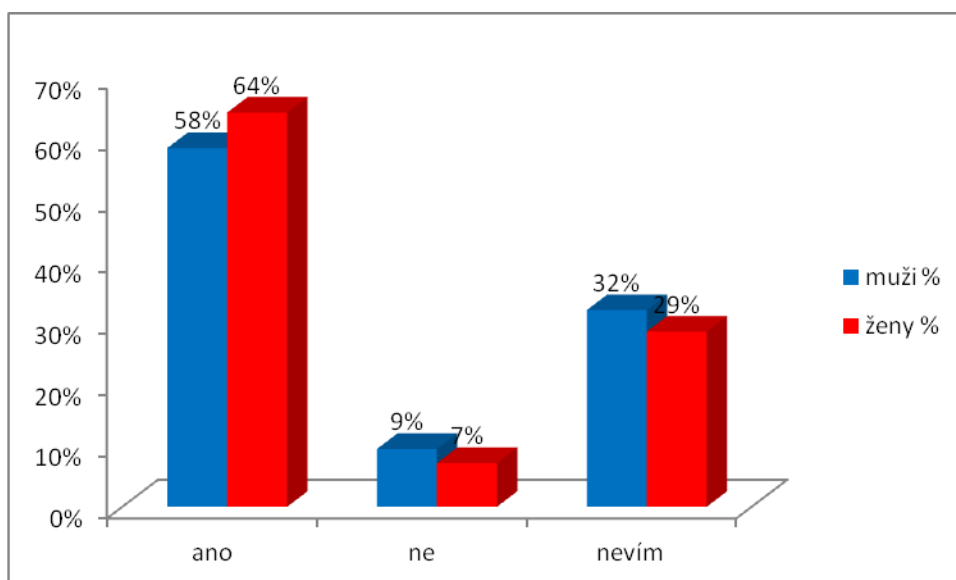
Pro domácí násilí jsou podle respondentů typické všechny uvedené možnosti tedy opakování, dlouhodobost a eskalace a takto odpovědělo 71% žen a 58% mužů, u této otázky nevědělo odpověď 13% mužů a pouhá 2% žen.

Otázka č. 17

Lidé před domácím násilím spíše zavírají oči

	ano	ne	nevím	celkem
muži	31	5	17	53
muži %	58%	9%	32%	
ženy	36	4	16	56
ženy %	64%	7%	29%	

Tabulka 22

Graf 19

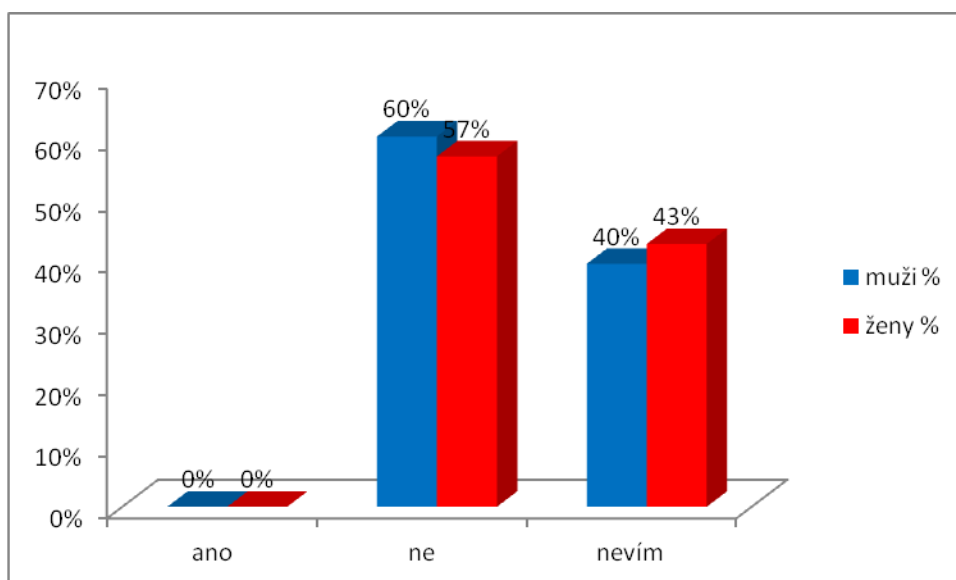
U této otázky odpověděli opět shodně jak muži s 58%, tak i ženy se 64% kladných odpovědí, tedy, že si myslí, že lidé jsou k domácímu násilí lhostejní, 32% mužů a 29% žen uvedly možnost „nevím“, zatímco možnost „ne“ označilo pouze 5 mužů a 4 ženy.

Otázka č. 18

Informovanost společnosti v boji proti DN je dostačující

	ano	ne	nevím	celkem
muži	0	32	21	53
muži %	0%	60%	40%	
ženy	0	32	24	56
ženy %	0%	57%	43%	

Tabulka 23

Graf 20

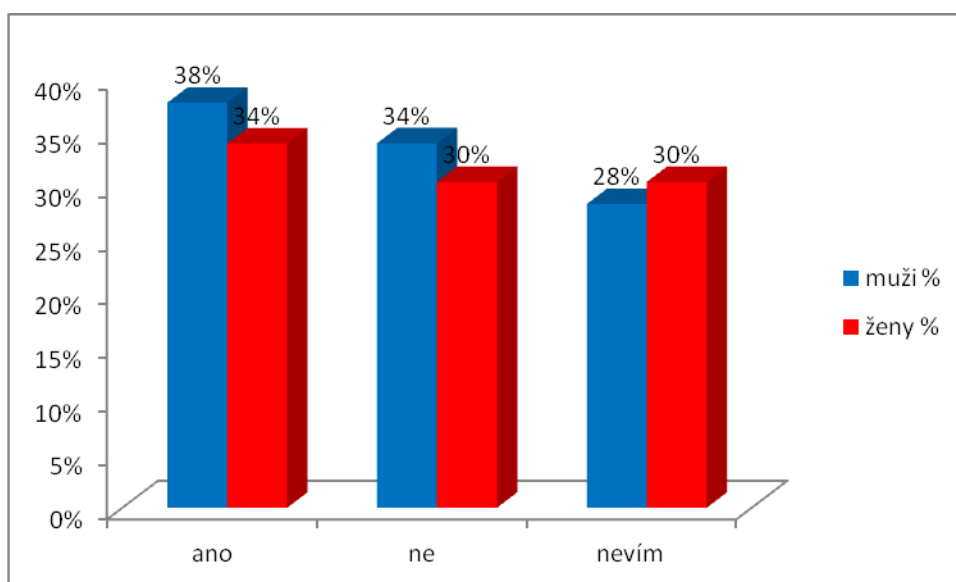
Z výsledků u otázky č. 19, která byla zaměřená na to, zda mají lidé o domácím násilí dostatek informací, vyplynulo, že 60% mužů a 57% žen považují společnost za málo informovanou, zatímco 40% mužů a 43% žen neví. Kladně na tuto otázku neodpověděl ani jeden respondent.

Otázka č. 19

Myslíte si, že policie dokáže v případě domácího násilí oběti pomoci?

	ano	ne	nevím	celkem
muži	20	18	15	53
muži %	38%	34%	28%	
ženy	19	17	17	56
ženy %	34%	30%	30%	

Tabulka 24

Graf 21

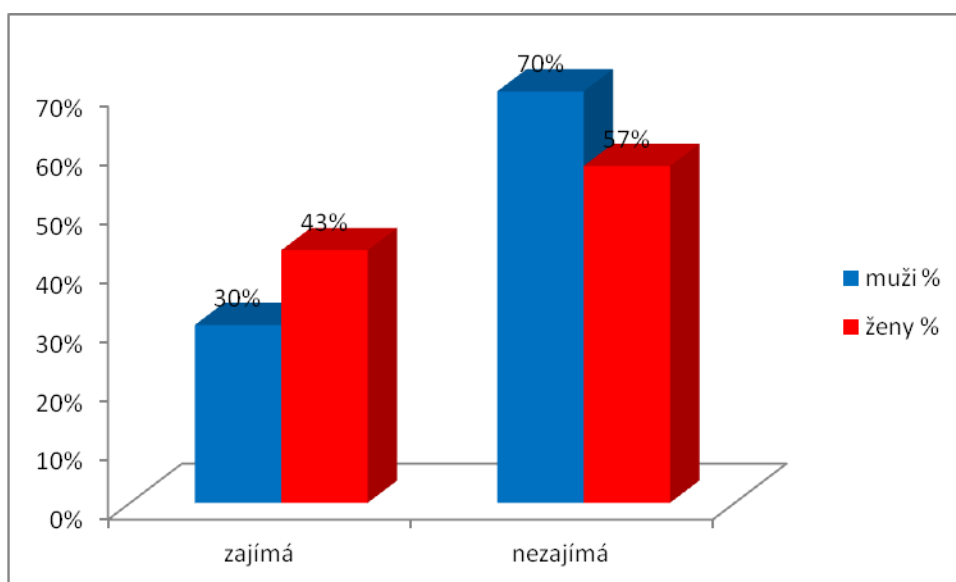
Otázka č. 19 zjišťuje, kolik procent lidí důvěřuje v otázce domácího násilí policii, dopadla s následným, velmi vyrovnaným výsledkem: 38% mužů a 34% žen si myslí, že policie dokáže pomoci, 34% mužů a 30% žen si myslí, že policie naopak pomoci nedokáže a 28% mužů a 30% žen neví.

Otázka č. 20

Toto téma mě spíše:

	zajímá	nezajímá	celkem
muži	16	37	53
muži %	30%	70%	
ženy	24	32	56
ženy %	43%	57%	

Tabulka 25

Graf 22

Poslední otázka zjišťuje, zda se lidé o téma domácího násilí zajímají. Muži i ženy opět odpověděli shodně, muži se v 70% vyjádřili, že je spíše nezajímá, stejně jako 57% žen. Naopak 30% mužů a 43% žen odpověděli, že toto téma považují za zajímavé.

6.6 Diskuze

V bakalářské práci je mým cílem analýza problematiky domácího násilí. Výzkum je zaměřen na zjištění a porovnání znalostí mužů a žen o tomto tématu. Dotazník vytvořený pro toto šetření obsahuje 20 otázek, které jsou uzavřené. Výzkumný soubor tvoří náhodná skupina obyvatel města České Budějovice. Zkoumaný vzorek tvořilo 56 žen a 53 mužů. Nejvyšší věkové zastoupení je ve skupině 45 až 59 let u žen a to 20 žen z celkových 56, zatímco nejnižší ve skupině 18 až 29 let, pouze 8 žen.

U mužů je výsledek následující: nejvyšší věkové zastoupení je v kategorii 60 a více let a to celkem 19 mužů z dotazovaných 53. Naproti tomu je nejnižší věková skupina zastoupena pouhými 4 muži.

Další otázka se týká vzdělání, nejvíce respondentů, a to jak žen, tak mužů, odpovědělo, že jsou středoškolsky vzdělaní, nejméně potom přiznalo vzdělání základní- žena ani jedna a muži pouze 2.

Otázka č. 10 má potvrdit nebo vyvrátit první předpoklad, který zní následovně: **Předpokládám, že více než 50% respondentů nezná žádné intervenční centrum.** Otázka byla položena jasně a srozumitelně, volba odpovědi byla ze tří možností. Otázka zněla: Znáte nějaká intervenční centra? Z celkového počtu odpovědělo, že nezná 60% mužů a 64% žen a dalších 17 % mužů a 14% žen dokonce zaškrtny, že neví, co intervenční centrum je. První **předpoklad se tudíž potvrdil.**

Otázka č. 2 má potvrdit nebo vyvrátit další předpoklad a to: **Více než 80 % respondentů považuje za nejčastější oběť domácího násilí ženu.** Výsledek byl následující a pro mě celkem překvapivý: jako nejčastější oběť považuje ženu 66% mužů a 63% žen, **tento předpoklad se tudíž nepotvrdil.**

Třetí předpoklad znějící: **Více než 50% respondentů neví, co je institut vykazání** zjišťuje otázka č. 9. **Tento předpoklad se potvrdil,** neboť kladně na tuto otázku odpovědělo pouze 42% mužů a 43% žen.

Posledním předpokladem bylo: **Předpokládám, že více než 50% respondentů důvěřuje policii,** toto zjišťovala otázka č. 7 a otázka č. 19 s

následujícím výsledkem: na policii by se s žádostí o pomoc obrátilo celkem pouze 23% dotazovaných žen a 36% dotazovaných mužů, že je policie schopná vyřešit problém s domácím násilím si myslí pouze 38% mužů a 34% žen, policii tedy více než 50% respondentů rozhodně nedůvěřuje, tudíž **je tento předpoklad vyvrácen.**

Co se týká celkového hodnocení výsledků šetření, výsledek je téměř shodný s mým očekáváním. Na většinu otázek odpovídali jak muži tak ženy stejně, většina zná domácí násilí hlavně z médií, za oběť považují v drtivé převaze ženu, za pachatele považují většina muže, za nejčastější příčinu vzniku domácího násilí považují shodně obě skupiny vrozenou agresivitu, většina neví, jak reagovat v případě domácího násilí, neznají současnou právní legislativu nebo si myslí, že není dostačující, ženy by se v případě ohrožení svěřily blízké osobě, muži by kontaktovali policii, domácí násilí považují obě skupiny respondentů za závažný celospolečenský problém, většina ví, že se domácí násilí vyskytuje ve všech vzdělanostních vrstvách a že pachatele nelze poznat na první pohled. Nadpoloviční většina jak mužů, tak žen si myslí, že jsou lidé k domácímu násilí lhostejní. Nadpoloviční většina opět obou skupin se shoduje v tom, že prevence není dostačující. Toto téma považuje za nezajímavé 70% mužů a 57% žen. Všechny tyto odpovědi mě vedou k zamyšlení. Překvapuje mě, že lidé o tomto tématu mají pouze základní informace a to ještě většina pouze díky médiím. Myslím si, že tato problematika je natolik závažná, že by si lidé zasloužili větší osvětu, aby byli schopni pomoci jak sobě, tak svému blízkému nebo i cizímu člověku, vždyť znalost této problematiky může v mnoha případech zachránit dokonce i život. Osvěta by měla probíhat i na všech stupních škol z důvodu, že by kvalitní primární prevence dokázala odradit mladistvé od rizikových faktorů, mezi které patří například agresivní chování a zneužívání omamných a psychotropních látek a alkoholu. Násilí nesmí být tolerováno v žádné jeho podobě.

7 Závěr

Domácí násilí je problém natolik závažný, že si jistě zaslouží, aby se o něm hovořilo více a ne pouze prostřednictvím médií, které si většinou své reportáže o týraném jedinci přikráší k obrazu svému.

V závěru své bakalářské práce musím zmínit, že studium tématu, které jsem si vybrala, bylo pro mě velice zajímavé a přínosné, a také od svého manžela, který pracuje u Policie České republiky, jsem se dozvěděla spoustu pro mě nových informací, které mi pomohly o tomto tématu získat přehled.

Teoretická část stručně popisuje a vymezuje základní pojmy, příčiny, typologii pachatele, spouštěče domácího násilí, zabývá se způsoby pomoci obětem.

Praktická část, která zjišťovala názory a znalosti dospělých osob o tomto tématu, mě osobně velice zajímala. Jelikož jsem dotazníky rozdávala osobně cizím lidem, setkala jsem se i několika negativními reakcemi oslovených a zhruba jedna čtvrtina lidí nebyla ochotna vůbec spolupracovat, jinak jsem se setkala vesměs s pozitivními reakcemi a lidé, kteří byli ochotni mi s dotazníkem do bakalářské práce pomoci, byli většinou velmi milí. Výsledky mě také poměrně dost překvapily, osobně jsem si myslela, že budou odpovědi mužů i žen z větší části rozdílné, ale téměř vždy se shodly. Z toho vyplývá, že pokud bychom měli volit z těchto dvou skupin toho, kdo je lépe informovaný, šlo by to jen ztěžka. Většina otázek byla odpovězena správně, poměrně často se ale také objevovala možnost, že respondent neví. Na otázku zda respondenti považují informovanost v boji proti domácímu násilí jako dostačující, neodpověděl ani jeden respondent kladně, tudíž považují informovanost za nedostačující, což může mít fatální následky. Já osobně bych uvítala, aby se o domácím násilí více hovořilo, především o možnostech pomoci a mělo by se začít apelovat na lidi, aby nezůstávali vůči tomuto tématu lhostejní a snažili se pomoci. Může se totiž klidně stát, že i oni se ocitnou v situaci, kdy budou vděční za nabídnutou pomocnou ruku.

Aktuálnost mnou zvoleného tématu bakalářské práce je podle mého názoru v dnešní době poměrně výrazná, toto téma je poměrně zmedializované, a pokud

alespoň strohé informace, které lidé získají většinou pouze prostřednictvím médií, otevřou lidem oči, děkujeme za ně. Myslím si, že ani sebelepší právní ochrana a pomoc obětem domácího násilí a trestných činů všeobecně nepomůže rapidně snížit počet těchto případů, pokud si lidé neuvědomí, že pomoc druhému člověku je samozřejmostí. Nikdo totiž nemůže vědět, kdy se právě on ocitne v situaci, kdy bude odkázaný na nezištnou pomoc cizího člověka. A vytočit notoricky známé telefonní číslo 158 přece zvládne úplně každý.

Seznam literatury

- BURIÁNEK, J., J. KOVAŘÍK, P. ZIMMELOVÁ a R. ŠVESTKOVÁ. Domácí násilí- Násilí na mužích a seniorech. Praha/Kroměříž: Triton, 2006. ISBN 80-7254-914-6.
- BUSKOTTE, A. Z pekla ven: žena v domácím násilí. Brno: Computer Press, 2008. ISBN 978-80-251-1786-6
- CONWAYOVÁ, H. L. Domácí násilí: Příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č.135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007. Praha: Albatros, 2007. ISBN 978-80-00-01550-7.
- ČÍRTKOVÁ, L. Moderní psychologie pro právníky: Domácí násilí, stalking, predikce násilí. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2207-8.
- DUNOVSKÝ, J., Z. DYTRYCH a Z. MATĚJČEK. Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě. Praha: Grada, 1995. ISBN ISBN 80-7169-192-5.
- GJURIČOVÁ, Š., J. KOCOURKOVÁ a J. KOUTEK. Podoby násilí v rodině. Praha: Vyšehrad, 2000. ISBN 80-7021-416-3.
- HANUŠOVÁ, J. Násilí na dětech/ Syndrom CAN. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. ISBN 80-86991-78-4.
- MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B., M. POKORNÁ a D. TOUFAROVÁ. Partnerské násilí. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-86131-76-4.
- NETÍK, K., D. NETÍKOVÁ a S. HÁJEK. Psychologie v právu: úvod do forenzní psychologie. Praha: C. H. Beck, 1997. ISBN 80-7179-177-6.
- TÄUBNER, V. Nejstřeženější tajemství - sexuální zneužívání dětí. Praha: Trizonia, 1996. ISBN 80-85573-72-5.
- VÁGNEROVÁ, M. Psychopatologie pro pomáhající profese. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.
- NETÍK, K., J. VOŇKOVÁ, Péče o pachatele partnerského násilí: screening, osobnost, terapie. Závěrečná zpráva z řešení úkolu zadaného Ministerstvem zdravotnictví ČR, Praha, 2005
- VOŇKOVÁ, Jiřina, Tomáš DURDÍK, Drahomír ŠEVČÍK, Marcela ŠKÁBOVÁ, Vladimír VEDRA a Jana WICHSOVÁ. Metodický rámec práce intervenčních center a podpora jejich vzniku. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2007. ISBN 978-80-239-9448-3.

Internetové zdroje:

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Muži jako oběti domácího násilí. Právo a rodina. 2010. Dostupné z: Muži jako oběti domácího násilí. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. O projektu „Prevence domácího násilí“ [online]. [cit. 2013-05-20]. Dostupné z: <http://www.domacinasili.cz/ohrozene-osoby/muzi-jako-obeti-domaciho-nasili/>

Domácí násilí: O projektu „Prevence domácího násilí“: [online]. [cit. 2013-05-06]. Dostupné z: <http://www.domacinasili.cz/domaci-nasili/>

MPSV.CZ: Intervenční centra: MPSV.CZ: Ministerstvo práce a sociálních věcí: [online]. [cit. 2013-05-06]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/4228>

Násilí a lidé se zdravotním postižením: Sexualita : Dobromysl: Dobromysl: [online]. [cit. 2013-05-06]. Dostupné z: <http://www.dobromysl.cz/scripts/detail.php?id=1910>

N-domaci-nasili - Pomoc obětem domácího násilí a znásilnění - Persefona www.persefona.cz. Persefona www.persefona.cz [online]. [cit. 2013-05-26]. Dostupné z: <http://www.persefona.cz/n-domaci-nasili.php?page=dn-rady>

Oběti domácího násilí. Rodina.cz - Děti není nikdy dost! [online]. [cit. 2013-05-20]. Dostupné z: <http://www.rodina.cz/clanek6023.htm-osoby/muzi-jako-obeti-domaciho-nasili/>

Pomoc obětem trestné činnosti - Policie České republiky. Policie České republiky [online]. [cit. 2013-05-26]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/pomoc-obetem-trestne-cinnosti-404389.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>

[R O S A] občanské sdružení nabízející komplexní pomoc ženám - obětem domácího násilí: mýty o domácím násilí. [R O S A] občanské sdružení nabízející komplexní pomoc ženám - obětem domácího násilí: kdo jsme [online]. [cit. 2013-05-06]. Dostupné z: <http://www.rosa-os.cz/domaci-nasili/myty-o-domacim-nasili/>

Stop násilí - policie. Stop násilí - Intro [online]. [cit. 2013-05-26]. Dostupné z: <http://www.stopnasili.cz/verejnost/dn-pro-pomahajici-profese/policie.html>

Stop násilí - zdravotníci. Stop násilí - Intro [online]. [cit. 2013-05-26]. Dostupné z: <http://www.stopnasili.cz/verejnost/dn-pro-pomahajici-profese/zdravotnici.html-pro-pomahajici-profese/policie.html>

Zákony - Vykázání z bytu - IC Brno: <i>Intervenční centrum Brno - pomoc obětem domácího násilí:</i> [online]. [cit. 2013-05-06]. Dostupné z: <http://www.ic-brno.cz/zakony-vykazani-z-bytu>

Příbhy

Příloha 1

„Domácí násilí - Praktické rady a zkušenosti

Znáte-li ve svém okolí někoho, kdo je obětí domácího násilí, řiďte se následujícím

- *Víte-li o někom, kdo je obětí domácího násilí nebojte se mu nabídnout svoji pomoc. Počítejte však s tím, že taková osoba se za svůj osud velmi stydí a není pro ni o tom, co prožívá snadné hovořit.*
- *Přistupujte k ní s velkým pochopením. Zdůrazněte jí, že není sama, kdo něco podobného prožívá, že v podobné situaci se nachází mnoho žen. Pohovořte s ní o tom, jak se násilí vyvíjelo.*
- *Především buďte dobrým posluchačem. Rozhodně se ji však nesnažte donutit k rozhodnutí. Jen ona sama se musí rozhodnout, bude-li týrání dále snášet. Mějte pochopení, že je pro ni velice těžké násilného partnera opustit. Snažte se jí dodávat odvalu hledat řešení své situace a pomozte jí, aby se ve své situaci vyznala.*
- *Zeptejte se jí, jestli utrpěla fyzické zranění. Pokud ano, jděte s ní k lékaři a doporučte jí, ať si nechá vystavit lékařský nález o svém zdravotním stavu. Pokud se tak rozhodne, pomozte jí nahlásit napadení na policii.*
- *Doporučte jí návštěvu specializované poradny.*
- *Jestliže se chystá k tomu opustit domov, pomozte jí. Nikdy ji však nenutte k tomuto chování, pokud ona sama má pocit, že by se tak ocitla v ještě větším nebezpečí.*

Jste-li Vy sám/sama obětí domácího násilí a chcete od partnera odejít, mějte na paměti

- *Především si uvědomte, že násilí, kterému se nezabrání už v zárodku má tendenci gradovat.*
- *Napadl-li vás partner fyzicky, jděte k lékaři a nechejte si vystavit lékařské potvrzení o rozsahu svých zranění. V případě trestního řízení bude toto potvrzení znamenat jeden z vašich rozhodujících důkazů.*
- *Zjistěte si, kam se můžete obrátit o pomoc (specializovaná centra, poradny, krizová zařízení, oddělení péče o děti, vaši rodiče, dobří přátelé).*

- *Dávejte si velmi bedlivý pozor na to, komu se svěříte se svými plány ohledně útěku, místa budoucího pobytu. Někdo může informovat vašeho partnera. Zbytečně se nesvěřujte.*

- *Rozvažte si dobře, co o svém odchodu řeknete dětem, jako základní kritérium při tom zvažte jejich věk. Otce před nimi nekritizujte.*

- *Važte si sama sebe, za svůj osud se nestyděte, vy přece nejste odpovědná za chování někoho jiného.*

- *Pamatujte si, že je lepší být po nějakou dobu sama než žít s násilníkem.*

- *Uvědomte si, že když odejdete, máte šanci vytvořit s někým dobrý vztah.“*

zdroj: <http://www.persefona.cz/n-domaci-nasili.php?page=dn-rady>

Příloha 2

„Bezpečnostní plán

Pokud se necítíte ve vztahu bezpečně, připravte se na možnosti ochrany pro případ dalšího násilného útoku. Zvažte zejména:

- *shromáždění důležitých telefonních čísel pro případ potřeby (známí, policie, intervenční centrum, azylový dům apod.),*
- *možnost informování rodiny, přátel či sousedů, kteří by Vám v případě potřeby mohli pomoci (např. poskytnutím krátkodobého úkrytu),*
- *možné únikové cesty v případě násilného jednání, např. nenechat se zavřít v části obydlí bez oken ani východu, ale též kam se lze v takové situaci uchýlit,*
- *smluvené znamení pro sousedy v případě ohrožení,*
- *vytvoření bezpečnostního zavazadla pro případ nenadálého odchodu z obydlí, kde budou uloženy všechny potřebné věci.*

Jedná se zejména o:

- **doklady** (průkaz totožnosti, rodný list, průkaz zdravotního pojištěnce apod.)
- **důležité dokumenty** (k účtům, k bytu, pracovní smlouvy, rozhodnutí soudu apod.)

- ***léky, věci denní potřeby pro sebe a případně pro děti (oblečení, hygienické potřeby, hračky)***
- ***klíče od obydlí, peníze, kreditní kartu, jízdenky.***“

zdroj: <http://www.policie.cz/clanek/pomoc-obetem-trestne-ci-nnosti-404389.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>

Příloha 3

Dotazník – Domácí násilí nejen mezi partnery

Dobrý den, jsem studentkou Sociální pedagogiky na Pedagogické fakultě a touto cestou bych Vás chtěla poprosit o vyplnění dotazníku na téma Domácí násilí. Předem moc děkuji za Váš čas a za ochotu pomoci mi při tvorbě bakalářské práce.

Klára Wawreynová

Prosím zaškrtněte vždy jednu možnost

Pohlaví:

- Žena
- Muž

Věk:

- 18 – 29 let
- 30 – 44 let
- 45 – 59 let
- 60 a více let

Vzdělání:

- Základní
- Středoškolské
- Vysokoškolské

1. Kde jste se poprvé setkal/a s pojmem domácí násilí?

- z vlastní zkušenosti
- v médiích (televize, rozhlas, internet, tisk)
- v mém okolí (rodina, přátelé, známí, sousedé)
- o domácím násilí nevím nic, nesetkal/a jsem se s ním
- v zaměstnání

2. Kdo je podle Vás nejčastější obětí domácího násilí?

- žena
- muž
- děti
- senioři
- tělesně nebo psychicky postižené osoby

3. Kdo je podle Vás nejčastější pachatel domácího násilí?

- žena
- muž
- děti
- senioři
- tělesně nebo psychicky postižené osoby

4. Co je podle Vás nejčastější příčinou vzniku domácího násilí?

- závislost na alkoholu či jiných návykových látkách
- finanční problémy
- vrozená agresivita násilné osoby
- chorobná žárlivost
- spory v rodině

5. Víte, jakým způsobem postupovat v případě domácího násilí?

- ano
- ne
- nejsem si jist/á

6. Je podle Vás současná legislativní úprava v ČR dostačující při ochraně obětí domácího násilí?

- ano
- ne
- nevím
- tyto zákony neznám

7. Na koho byste se obrátil/a v případě ohrožení domácím násilím?

- na blízkou osobu, které důvěřuji
- na instituci, která se domácím násilím zabývá (intervenční centrum, DONA, linka bezpečí apod.)
- na Policii ČR
- na lékaře
- na nikoho
- nevím

8. Co je podle Vás nejzávažnější formou domácího násilí?

- fyzické násilí (bití)
- sexuální násilí
- psychické násilí (urážky, ponižování, vyhrožování)
- sociální izolace (zákaz styku s rodinou, přáteli apod.)
- ekonomické (neposkytování finančních prostředků na základní potřeby)
- kombinace dvou či více uvedených forem

9. Víte, k čemu slouží institut vykázání?

- Ano
- Ne
- Nevím, co je institut vykázání

10. Znáte nějaká intervenční centra?

- Ano
- Ne
- Nevím, co je intervenční centrum

11. Co byste udělal, pokud by se Vám známý svěřil, že je obětí DN?

- Dal bych mu kontakt na intervenční centrum
- Řekl bych mu, ať partnera opustí
- Radši bych se do toho nepletl
- Poradil bych mu, ať kontaktuje policii

12. Považujete DN za závažný celospolečenský problém?

- Ano
- Ne
- Nevím

13. Domácí násilí se vyskytuje především u lidí s nižší vzdělaností

- Ano
- Ne
- Nevím

14. Pachatele DN lze rozpoznat na první pohled i na veřejnosti

- Ano
- Ne
- Nevím

15. Informace o domácím násilí mám především díky

- Televizi
- Internetu
- Znáмым
- Nemám žádné informace

16. Co je pro domácí násilí charakteristické

- Opakování
- Dlouhodobost
- Stupňování intenzity
- Všechny uvedené formy
- Nevím

17. Lidé před domácím násilím spíše zavírají oči

- Ano
- Ne
- Nevím

18. Informovanost společnosti v boji proti DN je dostačující

- Ano
- Ne
- Nevím
-

19. Myslíte si, že policie dokáže v případě domácího násilí oběti pomoci

- Ano
- Ne
- Nevím

20. Toto téma mě spíše:

- zajímá
- nezajímá

Příloha 4

Tabulky a grafy

Tabulka 1

Tabulka 2

Tabulka 3

Tabulka 4

Tabulka 5

Tabulka 6

Tabulka 7

Tabulka 8

Tabulka 9

Tabulka 10

Tabulka 11

Tabulka 12

Tabulka 13

Tabulka 14

Tabulka 15

Tabulka 16

Tabulka 17

Tabulka 18

Tabulka 19

Tabulka 20

Tabulka 21

Tabulka 22

Tabulka 23

Graf 1

Graf 2

Graf 3

Graf 4

Graf 5

Graf 6

Graf 7

Graf 8

Graf 9
Graf 10
Graf 11
Graf 12
Graf 13
Graf 14
Graf 15
Graf 16
Graf 17
Graf 18
Graf 19
Graf 20

Seznam příloh

Příloha 1 Domácí násilí – praktické rady a zkušenosti

Příloha 2 Bezpečnostní plán

Příloha 3 Dotazník

Příloha 4 Grafy a tabulky